

Дигитално потписано
НИКОЛИЋ НЕБОЈША
издавалац сертификата:
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
24.02.2024. 10:00:09

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVEŠTAJE ZA 2023. GODINU

IZDAVAČKO PREDUZEĆE
RAD AD

Beograd, februar 2024. godine

1. OPŠTE INFORMACIJE O DRUŠTVU

Akcionarsko društvo Izdavačko preduzeće RAD (dalje: **Društvo**) osnovano je 15.10.1949. godine i ima dugu tradiciju u oblasti izdavaštva. Tokom proteklih 65 godina pokrenute su mnoge poznate biblioteke "Jugoslovenski pisci", kasnije nazvana "Dom i škola", zatim "Svetski pisci", "Odabrana dela svetskih klasika", "U časovima odmora", "Biografije poznatih", a najpopularnija biblioteka je "Reč i misao" osnovana 1959 godine.

Poslovno ime	Izdavačko preduzeće RAD AD
Sedište društva	Dečanska 12, Beograd
Datum osnivanja	15.10.1949. godine
Matični broj	07012209
PIB:	100065536
Osnovna delatnost društva	5811 - Izdavanje knjiga
Registrovan iznos kapitala	11,784,000.00 Din.
Zakonski zastupnici	Nebojša Nikolić

Osnovna delatnost je Izdavanje knjiga (šifra delatnosti 5811). U toku 2023. godine Društvo je pored vršenja osnovne delatnosti ostvarivalo poslovne prihode po osnovu izdavanja poslovnog prostora.

Društvo na dan 31. decembra 2023. godine ima 4 zaposlena radnika, a 31. decembra 2022. godine imalo je 4 zaposlenih.

Podaci o akcijama i akcionarima evidentirani su u Centralnom registru HoV. Društvo ima ukupno 32 akcionara, koji u svom vlasništvu poseduju 23.568 akcija, čija je nominalna vrednost 11.784.000 RSD, odnosno 500 RSD po akciji. Najveći pojedinačni akcionari su:

- Vila Libri doo 15.941 akcija;
- Tcd Trade doo 5.070 akcija;
- Grad Beograd 1.004 akcije;
- Mihajlović Violeta 836 akcija;
- JKP Beogradske Elektrane 221 akcija.

Unapred pripremljeni plan reorganizacije (UPPR) koji je Društvo podnelo sa stanjem obaveza na dan 31.10.2015. godine je postao pravosnažan 23.12.2016. godine, tako da su njegovi efekti prikazani u finansijskim izveštajima za 2016. godinu.

2. OSNOVE I OKVIR FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA

Društvo je u obavezi da vođenje poslovnih knjiga, priznavanje i procenjivanje imovine i obaveza, prihoda i rashoda, sastavljanje, prikazivanje, dostavljanje i obelodanjivanje finansijskih izveštaja vrši u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. glasnik RS", br. 73/2019 i 44/2021 - dr. zakon - dalje: Zakon), kao i u skladu sa ostalom primenljivom podzakonskom regulativom. Društvo primenjuje Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (dalje: MSFI), koji u smislu navedenog zakona, obuhvataju: Konceptualni okvir finansijskih izveštaja ("Sl. glasnik RS", br. 123/2020) (dalje: Konceptualni okvir), Međunarodni

računovodstveni standardi (dalje: MRS), MSFI i sa njima povezana tumačenja, izdata od Komiteta za tumačenje računovodstvenih standarda (dalje: IFRIC), naknadne izmene tih standarda i sa njima povezana tumačenja, odobreni od Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (dalje: IASB), čiji je prevod utvrdilo i objavilo ministarstvo nadležno za poslove finansija.

Rešenjem Ministra finansija Republike Srbije o utvrđivanju prevoda Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja ("Službeni glasnik RS", br. 123/2020 i 125/2020 - ispr.) (dalje: Rešenje o utvrđivanju prevoda) utvrđeni su i objavljeni prevodi osnovnih tekstova MSFI i MRS, Konceptualnog okvira, kao i povezanih IFRIC tumačenja. Navedeni prevodi objavljeni u Rešenju o utvrđivanju prevoda ne uključuju osnove za zaključivanje, ilustrujuće primere, smernice, komentare, suprotna mišljenja, razrađene primere, kao i drugi dopunski objašnjavajući materijal koji može da se usvoji u vezi sa standardima, odnosno tumačenjima, osim ako se izričito ne navodi da je taj materijal sastavni deo standarda, odnosno tumačenja. Na osnovu Rešenja o utvrđivanju prevoda Konceptualni okvir, MRS, MSFI, IFRIC i sa njima povezana tumačenja koja su prevedena, u primeni su od finansijskih izveštaja koji se sastavljaju na dan 31. decembra 2021. godine, s tim što ih je Društvo moglo primeniti i prilikom sastavljanja finansijskih izveštaja na dan 31. decembra 2020. godine (uz obelodanjivanje odgovarajućih informacija u Napomenama uz finansijske izveštaje).

Shodno navedenom, Društvo je po prvi put u finansijskim izveštajima primenilo MSFI 16 – Lizing čija je obavezna primena od finansijskih izveštaja za 2021. godinu, dok je MSFI 9 – Finansijski instrumenti i MSFI 15 – Prihod od ugovora sa kupcima primenilo i u finansijskim izveštajima za prethodnu godinu. Osim pomenutog, pojedina zakonska i podzakonska regulativa u Republici Srbiji definiše određene računovodstvene postupke, što ima za posledicu dodatna odstupanja od MSFI. Naime, Rešenjem o utvrđivanju prevoda, utvrđen je zvaničan prevod MSFI. Prevod MSFI koji je utvrdilo i objavilo Ministarstvo čine Konceptualni okvir, osnovni tekstovi MRS, osnovni tekstovi MSFI izdati od IASB, kao i tumačenja izdata od Komiteta za tumačenje računovodstvenih standarda (IFRIC) u obliku u kojem su izdati, odnosno usvojeni i koji ne uključuju osnove za zaključivanje, ilustrujuće primere, smernice, komentare, suprotna mišljenja, razrađene primere i drugi dopunski objašnjavajući materijal koji može da se usvoji u vezi sa standardima, odnosno tumačenjima, osim ako se izričito ne navodi da je sastavni deo standarda, odnosno tumačenja.

Shodno navedenom, a imajući u vidu potencijalno materijalne efekte, odstupanja računovodstvenih propisa Republike Srbije od MSFI i MRS mogu imati uticaja na realnost i objektivnost finansijskih izveštaja Društva.

Do datuma sastavljanja priloženih pojedinačnih finansijskih izveštaja, sledeći MRS, MSFI i tumačenja koja su sastavni deo standarda, kao i njihove izmene, izdati od strane IASB-a, odnosno IFRIC-a stupili su na snagu 1. januara 2022. godine ili ranije, i kao takvi se primenjuju na finansijske izveštaje za 2021. godinu.

IASB je objavio značajan broj novih i izmenjenih standarda i IFRIC tumačenja, koji nisu na snazi za godišnji izveštajni period koji počinje 1. januara 2022. godine i nisu ranije usvojeni od strane Društva:

- Izmene MSFI 3 - Poslovne kombinacije kojom se ažuriraju upućivanja na Konceptualni okvir (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- Izmene MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema – Prihodi pre namenjene upotrebe (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- Izmene MRS 37 - Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina - Štetni ugovori: Troškovi ispunjenja ugovora (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine)
- Godišnja unapređenja MSFI Ciklus 2018-2020 – izmene MSFI 1, MSFI 9, MSFI 16 i MRS 41 (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).

- Izmene MRS 1 - Presentacija finansijskih izveštaja – Klasifikacija obaveza na dugoročne i kratkoročne (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2022. godine).
- MSFI 17 - Ugovori o osiguranju (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine).

2.1. Osnove za sastavljanje finansijskih izveštaja

Priloženi finansijski izveštaji Društva za 2023. godinu su sastavljeni u skladu sa važećim računovodstvenim propisima u Republici Srbiji zasnovanim na Zakonu o računovodstvu ("Sl. glasnik RS", br. 73/2019 i 44/2021).

Društvo prilikom sastavljanja finansijskih izveštaja za 2023. godinu primenjuje konceptualni okvir za finansijsko izveštavanje (dalje: Okvir), Međunarodne računovodstvene standarde (dalje: MRS), odnosno Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja (dalje: MSFI) i sa njima povezana tumačenja izdata od Komiteta za tumačenje računovodstvenih standarda (dalje: IFRIC), naknadne izmene tih standarda i sa njima povezana tumačenja, odobrena od Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (dalje: IASB), čiji je prevod utvrdilo i objavilo ministarstvo nadležno za poslove finansija.

Rešenjem o utvrđivanju prevoda Konceptualnog okvira za finansijsko izveštavanje i osnovnih tekstova Međunarodnih računovodstvenih standarda, odnosno Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja („Službeni glasnik RS“, br. 35/2015), utvrđen je i objavljen prevod Konceptualnog okvira za finansijsko izveštavanje i osnovnih tekstova Međunarodnih računovodstvenih standarda, odnosno Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja, izdatih od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, kao i tumačenja standarda izdatih od strane Komiteta za tumačenje računovodstvenih standarda koji su u primeni na dan sastavljanja priloženih finansijskih izveštaja

Finansijski izveštaji su prikazani u formatu propisanom Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izveštaja za privredna društva, zadruge i preduzetnike ("Sl. glasnik RS", br. 89/2020). Ovim pravilnikom pravno su definisani obrasci finansijskih izveštaja i sadržina pozicija u obrascima, kao i minimum sadržaja napomena uz te izveštaje.

Računovodstveni propisi Republike Srbije odstupaju od MSFI i u sledećem:

- Gubitak iznad visine kapitala prikazuje se kao stavka pasive, koja po definiciji MSFI nema karakter obaveza.
- Vanbilansna sredstva i obaveze su prikazani na obrascu bilansa stanja. Ove stavke po definiciji MSFI ne predstavljaju ni sredstva ni obaveze.

S obzirom na napred izneto, priloženi finansijski izveštaji nisu usaglašeni sa svim zahtevima MSFI i ne mogu se smatrati finansijskim izveštajima sastavljenim i prikazanim u skladu sa MSFI. (Alternativa: Priloženi finansijski izveštaji su usaglašeni sa svim zahtevima MSFI.)

Društvo je u sastavljanju priloženih finansijskih izveštaja primenilo računovodstvene politike obelodanjene u daljem tekstu Napomene 2 i 3, koje su zasnovane na važećim računovodstvenim i poreskim propisima Republike Srbije. Ove politike su konzistentno primenjene na sve prikazane godine.

Sastavljanje finansijskih izveštaja u skladu sa MSFI zahteva primenu izvesnih ključnih računovodstvenih procena. Ono, takođe, zahteva da rukovodstvo koristi svoje prosuđivanje u primeni računovodstvenih politika

Društva. Oblasti koje zahtevaju prosuđivanje većeg stepena ili veće složenosti, odnosno oblasti u kojima pretpostavke i procene imaju materijalni značaj za finansijske izveštaje obelodanjene su u Napomeni 5.

Finansijski izveštaji su sastavljeni prema konceptu nabavne vrednosti osim za sledeće pozicije:

- Nekretnine, postrojenja i oprema koji se vrednuju po revalorizovanoj vrednosti;
- Investicione nekretnine koje se vrednuju po fer vrednosti).

2.2. Uperedni podaci

Društvo je pri sastavljanju finansijskih izveštaja za 2014. godinu, pod 1. januarom 2013. godine izvršilo sve neophodne korekcije radi usklađivanja sa primenom MSFI. Korekcije su izvršene radi usklađivanja sa iznosom osnovnog kapitala u Centralnom registru HOV, odnosno na osnovu usklađivanja međusobnih obaveza i potraživanja sa privrednim društvom Synergetic doo iz Krnješevaca.

Društvo nije imalo reklasifikacije po osnovu primene MSFI pri sastavljanju finansijskih izveštaja na dan 31.12.2023. godine.

2.3. Preračunavanje stranih valuta

Finansijski izveštaji Društva iskazani su u hiljadama dinara (RSD). Dinar predstavlja zvaničnu izveštajnu valutu u Republici Srbiji i funkcionalnu valutu Društva.

Poslovne promene u stranoj valuti su preračunate u dinare po srednjem kursu valute utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promene. Monetarne pozicije iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunate su u dinare prema srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan bilansa. Pozitivne i negativne kursne razlike nastale po osnovu izvršenih plaćanja i naplata u stranim sredstvima plaćanja u toku godine na dan bilansa iskazane su u bilansu uspeha Društva, kao prihodi/rashodi po osnovu kursnih razlika u okviru pozicije finansijskih prihoda/rashoda.

Potraživanja u koja je ugrađena valutna klauzula preračunata su u dinare po srednjem kursu valute koji je važio na dan bilansa. Pozitivni i negativni efekti nastali po ovom osnovu iskazani su u bilansu uspeha Društva, kao prihodi/rashodi po osnovu efekata ugovorene zaštite od rizika u okviru kategorije ostalih prihoda/rashoda.

2.4. Primena pretpostavke stalnosti poslovanja

Finansijski izveštaji su sastavljeni pod pretpostavkom stalnosti poslovanja Društva, tj. pod pretpostavkom da će ono nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

Osnovne računovodstvene politike primenjene za sastavljanje ovih finansijskih izveštaja navedene su u daljem tekstu. Ove politike su konzistentno primenjene u uporednim finansijskim izveštajima.

3.1. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se priznaje kao imovina samo ako su zadovoljeni sledeći uslovi:

- 1) ako je verovatno da će se buduće ekonomske koristi povezane sa tom imovinom prilivati u pravno lice,
- 2) ako se nabavna vrednost/cena koštanja može pouzdano odmeriti,
- 3) ako se može identifikovati, odnosno prepoznatljiva je.

Nematerijalna imovina je prepoznatljiva ako je:

- a) odvojiva, odnosno kada se može odvojiti ili odeliti od društva i prodati, preneti, licencirati, iznajmiti ili razmeniti, bilo pojedinačno ili zajedno sa povezanim ugovorom, prepoznatljivom imovinom ili obavezom, bez obzira da li Društvo ima nameru da to uradi ili
- b) nastaje po osnovu ugovornih ili drugih zakonitih prava, bez obzira da li su ta prava prenosiva ili odvojiva od Društva ili od drugih prava i obaveza. Nematerijalna imovina se inicijalno priznaje po nabavnoj vrednosti. Nabavnu vrednost nematerijalne imovine čine:
- c) nabavna cena, uključujući uvozne carine i poreze po osnovu prometa koji se ne refundira, nakon odbitka trgovinskih popusta i rabata; i
- d) svi direktno pripisivi troškovi pripreme imovine za namenjenu upotrebu.

Direktno pripisivi troškovi koji se mogu kapitalizovati su:

- troškovi primanja zaposlenih nastali direktno u procesu dovođenja imovine u radno stanje;
- profesionalne naknade nastale direktno u procesu dovođenja imovine u radno stanje; i
- troškovi testiranja pravilnog funkcionisanja imovine.

Primeri izdataka koji ne čine deo nabavne vrednosti nematerijalne imovine, već terete rashod perioda su:

- troškovi uvođenja novog proizvoda ili usluge (uključujući troškove reklamiranja i promovisanja);
- troškovi vođenja poslova na novoj lokaciji ili sa novom grupom kupaca (uključujući troškove obuke osoblja); i
- administrativni i drugi opšti režijski troškovi.

Interno generisani gudvil kao i interno generisani zaštitni znakovi, impresumi, izdavački naslovi, liste kupaca i stavke slične sadržine se ne priznaju kao nematerijalna imovina. Ovakve stavke se priznaju kao rashod perioda.

Ulaganja u interno generisanu nematerijalnu imovinu, osim kapitalizovanih troškova razvoja, su evidentirana kao rashod perioda u kome su nastali.

Korisni vek nematerijalne imovine je određen. Stope amortizacije za određene vrste nematerijalnih ulaganja su:

Opis	Stopa amortizacije
Ulaganja u razvoj	15 – 25 %
Licence	20 %
Softver	15 – 25 %
Ostala nematerijalna imovina	10 – 20 %
Nematerijalna imovina uzeta u lizing	20 %

Nematerijalna imovina sa određenim korisnim vekom upotrebe se amortizuje u toku korisnog veka trajanja i testira se na umanjnje vrednosti kada god se jave indikatori da nematerijalna imovina može da bude obezvređena.

Korisni vek nematerijalne imovine koja se ne amortizuje se ponovo razmatra u svakom periodu kako bi se utvrdilo da li događaji i okolnosti i dalje podržavaju pretpostavku neograničenog korisnog veka te imovine. Ukoliko to nije slučaj, promena procene korisnog veka iz neograničenog u ograničeni se računovodstveno obuhvata kao promena računovodstvene procene u skladu sa MRS 8.

Nematerijalna imovina koja ima neograničen vek trajanja i gđvil se ne amortizuju već se na datum svakog bilansa stanja testiraju na obezvređenje. Za nematerijalnu imovinu se smatra da ima neograničen korisni vek, ukoliko se na osnovu analize svih relevantnih faktora ne može predvideti završetak perioda u kome se očekuje da će nematerijalna imovina generisati prilive neto tokova gotovine u Društvo. Dobici i gubici koji proističu iz rashodovanja ili prodaje nematerijalne imovine se priznaju u bilansu uspeha perioda kada je nematerijalna imovina rashodovana, odnosno prodana, i to u visini razlike između priliva od prodaje i knjigovodstvene vrednosti sredstva.

Nematerijalna imovina u pripremi ne podleže obračunu amortizacije.

Naknadno merenje nematerijalne imovine vrši se po nabavnoj vrednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i sve akumulirane gubitke zbog umanjenja vrednosti.

Na kraju svakog izveštajnog perioda Društvo procenjuje da li postoje bilo kakve naznake da je vrednost nematerijalne imovine umanjena. Ako postoje takve naznake procenjuje se nadoknadivi iznos i u slučaju kada je on manji od knjigovodstvene vrednosti, društvo treba da smanji knjigovodstvenu vrednost na nadoknadivi iznos, uz priznavanje gubitka zbog umanjenja vrednosti.

3.2. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su materijalna sredstva:

- a) koja se drže za korišćenje u proizvodnji proizvoda ili isporuci dobara ili usluga, za iznajmljivanje drugima ili za administrativne svrhe; i
- b) za koje se očekuje da će se koristiti duže od jednog obračunskog perioda.

Stavke nekretnina, postrojenja i opreme, koje ispunjavaju uslove da budu priznate kao sredstvo, odmeravaju se prilikom početnog priznavanja po svojoj nabavnoj vrednosti, odnosno ceni koštanja. Nabavnu vrednost nekretnina, postrojenja i opreme čine:

- a) kupovna cena, uključujući naknade za pravne i posredničke usluge, uvozne takse i poreze koji se ne mogu refundirati, nakon oduzimanja trgovačkih popusta i rabata;
- b) svi troškovi koji se mogu direktno pripisati dovođenju sredstva na lokaciju i u stanje koje je neophodno da bi sredstvo moglo funkcionisati, na način na koji to očekuje rukovodstvo (troškovi pripreme lokacije, početne isporuke i manipulisanja, instalacije i sastavljanja, kao i testiranja funkcionalnosti);

- c) inicijalnu procenu troškova demontaže, uklanjanja sredstva i obnove područja na kojem je sredstvo locirano.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje ili rashodovanja nekretnina i opreme, priznaju se u korist ili na teret izveštaja o ukupnom rezultatu, u okviru ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

Nakon početnog priznavanja kao sredstva, stavke nekretnina, postrojenja i opreme se odmeravaju i iskazuju se po revalorizovanom iznosu (koji predstavlja njihovu fer vrednost na datum procene) umanjenom za kumuliranu ispravku vrednosti i eventualne kumulirane gubitke po osnovu obezvređenja. Revalorizovani iznosi se zasnivaju na periodičnim, najmanje trogodišnjim procenama, koje vrše eksterni nezavisni procenitelji.

Kada usled revalorizacije dođe do povećanja sadašnje vrednosti sredstava, pozitivan učinak iskazuje se u korist revalorizacionih rezervi. Pozitivan učinak revalorizacije priznaje se kao prihod do iznosa koji je jednak negativnom učinku revalorizacije priznatom kao rashod u ranijim godinama. Kada se iskazani iznos nekretnina, postrojenja i opreme smanji kao rezultat revalorizacije, smanjenje se iskazuje kao smanjenje ranije formiranih revalorizacionih rezervi, osim u slučaju da iznos smanjenja premašuje ranije formirane revalorizacione rezerve, kada se priznaje kao rashod.

3.3. Amortizacija

Otpisivanje nekretnina, postrojenja i opreme vrši se primenom proporcionalne metode kojom se vrednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procenjenog veka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom veku upotrebe sredstava, procenjenom od strane rukovodstva Društva.

Obračun amortizacije nekretnina, postrojenja i opreme počinje od 1. narednog meseca kada se ova sredstva stave u upotrebu.

Opis	Stopa amortizacije
NEKRETNINE	
Građevinski objekti	od 1,30% – do 2,50%
OPREMA	
Proizvodna oprema	od 5% - do 11%
Transportna sredstva	od 10% - do 20%
Računarska oprema	od 20% - do 33%
Nameštaj	od 5% - do 20%

Rezidualna vrednost i korisni vek sredstva se proveravaju barem na kraju svakog datuma bilansa stanja, i ukoliko se očekivanja razlikuju od prethodnih procena, promena, Društvo vrši obračun u skladu sa MRS 8 Računovodstvene politike, promene računovodstvenih procena i greške.

Zemljište, dela likovne, vajarske, filmske i druge umetnosti, muzejske vrednosti, knjige u bibliotekama i nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi, ne podležu obračunu amortizacije.

Korisni vek upotrebe sredstva se preispituje najmanje na kraju svake poslovne godine, i ako postoje promene u očekivanoj dinamici trošenja budućih ekonomskih koristi koje su sadržane u sredstvu, stopa amortizacije se menja kako bi se odrazila promenjena dinamika.

Na kraju svakog izveštajnog perioda društvo procenjuje da li postoje bilo kakve naznake da je vrednost nekretnina, postrojenja i opreme umanjena. Ako postoje takve naznake procenjuje se nadoknadivi iznos i u slučaju kada je on manji od knjigovodstvene vrednosti, Društvo treba da smanji knjigovodstvenu vrednost na nadoknadivi iznos, uz priznavanje gubitka zbog umanjenja vrednosti.

3.4. Investicione nekretnine

Investiciona nekretnina je nekretnina (zemljište ili objekat - ili deo objekta ili oboje) koju drži (vlasnik ili korisnik lizinga u okviru finansijskog lizinga) u cilju ostvarivanja prihoda od zakupnine ili porasta vrednosti kapitala ili i jednog i drugog, a ne za:

- a) korišćenje u proizvodnji ili nabavci dobara ili usluga ili u administrativne svrhe; ili
- b) prodaju u redovnom toku poslovanja.

Nekretnina koju koristi vlasnik nije investiciona nekretnina.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstvo ako i samo ako:

- a) je verovatno da će Društvo u budućnosti ostvariti ekonomsku korist od te investicione nekretnine; i
- b) se nabavna vrednost investicione nekretnine može pouzdano odmeriti.

Investicione nekretnine se početno priznaju po nabavnoj vrednosti, odnosno ceni koštanja. Troškovi transakcije se uključuju u početno odmeravanje.

Nabavna vrednost kupljene investicione nekretnine obuhvata njenu kupovnu cenu i sve direktno pripisive izdatke.

Nakon početnog priznavanja, investicione nekretnine se iskazuju po fer vrednosti, koja predstavlja vrednost na tržištu koju godišnje utvrđuju eksterni procenitelji. Fer vrednost se zasniva na cenama ponude na aktivnom tržištu korigovanim, ukoliko je neophodno, za bilo koju promenu u prirodi, lokaciji ili stanju specifičnog sredstva. Promene u fer vrednostima se evidentiraju u bilansu uspeha kao deo ostalih prihoda.

Kada Društvo ima nekretninu koju drži u okviru poslovnog lizinga i klasifikuje je kao investicionu nekretninu, metod fer vrednosti je obavezan za naknadno merenje.

Naknadni izdaci se kapitalizuju samo kada je verovatno da će buduće ekonomske koristi povezane sa tim izdacima pripasti Društvu i da izdaci mogu pouzdano da se izmere. Svi ostali troškovi tekućeg održavanja terete troškove perioda u kome nastanu.

3.5. Biološka sredstva

Višegodišnji zasad je živa biljka koja:

- a) se koristi u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda ili njihovim snabdevanjem;

- b) bi trebalo da donosi plod u više od jednog perioda; i
- c) za koju postoji mala verovatnoća da će biti prodana kao poljoprivredni proizvod, osim moguće prodaje na otpad.

Biološko sredstvo je živa životinja ili biljka.

Društvo priznaje biološko sredstvo ili poljoprivredni proizvod samo onda:

- a) kada Društvo kontroliše sredstvo kao rezultat prethodnih događaja;
- b) kada je verovatno da će buduće ekonomske koristi povezane sa tim sredstvom priticati u Društvo; i
- c) kada se fer vrednost ili nabavna vrednost sredstva može pouzdano odmeriti.

Biološko sredstvo se odmerava prilikom početnog priznavanja i na kraju svakog izveštajnog perioda po fer vrednosti umanjenoj za troškove prodaje, osim u slučaju kada se fer vrednost ne može pouzdano odmeriti.

Poljoprivredni proizvodi ubrani od bioloških sredstava odmeravaju se po fer vrednosti umanjenoj za troškove prodaje u momentu ubiranja. Ovakvo odmeravanje predstavlja nabavnu vrednost na taj datum priznavanja zalihe.

Dobitak ili gubitak koji nastaje pri početnom priznavanju biološkog sredstva po fer vrednosti umanjenoj za troškove prodaje, kao i dobitak ili gubitak koji nastaje kao rezultat promene fer vrednosti umanjene za troškove prodaje biološkog sredstva, uključuje se u bilans uspeha za period u kom je nastao.

Dobitak ili gubitak koji nastaje pri početnom priznavanju poljoprivrednog proizvoda po fer vrednosti umanjenoj za troškove prodaje uključuje se u bilans uspeha za period u kom nastaje.

3.6. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica

Zavisna pravna lica predstavljaju ona pravna lica koja su pod kontrolom Društva, pri čemu se pod kontrolom podrazumeva moć upravljanja finansijskim i poslovnim politikama pravnog lica sa ciljem ostvarenja koristi od njegovog poslovanja. Smatra se da kontrola postoji kada Društvo poseduje, direktno ili indirektno (preko drugih zavisnih pravnih lica) više od polovine prava glasa u drugom društvu. Ta pretpostavka može da se prevaziđe u izuzetnim okolnostima ako se može jasno dokazati da takvo vlasništvo ne čini kontrolu. Kontrola takođe postoji kada postoji moć uticaja na pravno lice u koje je investirano.

Matično društvo kontroliše zavisno u koji je investirao ako ima:

- a. moć nad zavisnim društvom koji je investirao,
- b. izloženost, ili prava na varijabilne prinose po osnovu svog učešća u zavisnom društvu u koji je investirao i
- c. sposobnost da koristi svoju moć nad zavisnim društvom u koji je investirao kako bi uticao na iznos prinosa.

Moć uticaja se reflektuje u sledećim pravima:

- a. prava u vidu glasačkih prava (ili potencijalnih glasačkih prava) u društvu u koje je investirano,

- b. prava imenovanja, ponovnog imenovanja ili razrešenja članova ključnog upravljačkog osoblja društva u koje je investirano, koje ima sposobnost da upravlja relevantnim aktivnostima,
- c. prava imenovanja ili razrešenja drugog društva koje upravlja relevantnim aktivnostima,
- d. prava davanja instrukcija društvu u koje je investirano za stupanje u transakcije, ili prava veta nad eventualnim izmenama, koje su u korist investitora,
- e. ostala prava (kao što su prava odlučivanja koja su definisana ugovorom o upravljanju) koja nosiocu tih prava daju sposobnost da upravlja relevantnim aktivnostima,
- f. postojanje izloženosti ili prava na varijabilni prinos po osnovu svog učešća u pravno lice u koje je investirano,
- g. sposobnost korišćenja moći nad pravnim licem kako bi se uticalo na iznos visine prinosa za investitora.

Sva ulaganja u vlasničke instrumente (učešća u kapitalu), odmeravaju se inicijalno po fer vrednosti, sa promenama koje se evidentiraju kroz bilans uspeha, uz izuzetak onih vlasničkih ulaganja za koje je Društvo odabrao da efekte promene u vrednosti prikazuje kroz ukupni ostali rezultat. Uprkos zahtevu da se svi vlasnički instrumenti odmeravaju po fer vrednosti, standard sadrži uputstva kada se nabavna vrednost može koristiti kao najbolja procena fer vrednosti.

3.7. Učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica

Pridruženo društvo je pravno lice u kojem Društvo ima značajan uticaj, koji podrazumeva moć učestvovanja u donošenju odluka o finansijskoj i poslovnoj politici Društva, ali ne i kontrolu ili zajedničku kontrolu nad tim politikama.

Ako Društvo ima, direktno ili indirektno (na primer, preko zavisnih društava), 20 ili više procenata glasačke moći (20 do 50%) pridruženog društva, pretpostavlja se da Društvo ima značajan uticaj, osim ako se može jasno dokazati da to nije tako.

Postojanje značajnog uticaja od strane Društva obično se dokazuje na jedan ili više sledećih načina:

- a. zastupljenost u upravnom odboru ili ekvivalentnom upravljačkom telu društva u koje je investirano;
- b. učešće u procesima uspostavljanja politika uključujući učešće u donošenju odluka o dividendama ili drugim raspodelama dobiti;
- c. materijalno značajne transakcije između Društva i društva u koje je investirano;
- d. razmena rukovodećih lica; ili
- e. pružanje suštinskih stručnih informacija.

Učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica, za koje ne postoji objavljena kotacija cene, vrednuju se po nabavnoj vrednosti umanjenoj za sve akumulirane gubitke zbog umanjenja vrednosti.

Društvo treba da prizna dividende i druge raspodele dobijene od investicije kao prihod, bez obzira na to da li su te raspodele od akumulirane dobiti pridruženog društva nastale pre ili posle datuma sticanja.

Društvo treba da odmerava svoje investicije u pridružena društva za koje postoji objavljena kotacija cene korišćenjem modela fer vrednosti. Kada Društvo stiče učešće u kapitalu pridruženih društava za koje postoji objavljena kotacija cene Društvo treba da je odmerava po ceni transakcije uz isključenje bilo kakvih troškova transakcije.

Na svaki datum izveštavanja, Društvo treba da odmerava svoje investicije u pridružena društva po fer vrednosti, sa promenama fer vrednosti koje se priznaju u bilansu uspeha.

Ukoliko je neizvodljivo pouzdano odmeriti fer vrednost bez nepotrebnih troškova ili napora Društvo koristi model nabavne vrednosti.

Računovodstveno obuhvatanje investicija u pridružena društva i zajedničke poduhvate, u konsolidovanim finansijskim izveštajima matičnog društva obuhvataju se metodom udela. U skladu sa metodom udela investicija se prvo priznaje po nabavnoj vrednosti (visini investicije), a zatim se za promene koje nastanu nakon datuma sticanja vrše korigovanja investitorovog udela u neto imovini društva u koje je investirano.

3.8. Stalna sredstva namenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja

Društvo klasifikuje stalna sredstva kao sredstva namenjena prodaji kada se njihova knjigovodstvena vrednost može nadoknaditi prevashodno kroz prodaju, a ne daljim korišćenjem. Stalna sredstva namenjena prodaji moraju da budu dostupna za momentalnu prodaju u svom trenutnom stanju isključivo pod uslovima koji su uobičajeni za prodaje takve vrste imovine i njihova prodaja mora biti vrlo verovatna.

Stalna sredstva namenjena prodaji se prikazuju u iznosu nižem od knjigovodstvene i fer vrednosti umanjene za troškove prodaje.

Društvo ne amortizuje stalna sredstva dok su ona klasifikovana kao stalna sredstva namenjena prodaji.

3.9. Obezvredenje (umanjenje vrednosti)

Za sredstva koja imaju nedefinisan korisni vek upotrebe i ne podležu amortizaciji, proverava da li je došlo do umanjenja njihove vrednosti vrši se na godišnjem nivou.

Na dan izveštavanja rukovodstvo Društva, analizira vrednosti po kojima su prikazana nematerijalna imovina i nekretnine, postrojenja i oprema Društva. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvređeno, procenjuje se nadoknadivi iznos tog sredstva kako bi se utvrdio iznos umanjenja vrednosti.

Ukoliko je nadoknadivi iznos nekog sredstva procenjen kao niži od vrednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknadive vrednosti, koju predstavlja vrednost veća od fer vrednosti sredstva umanjene za troškove prodaje i vrednosti u upotrebi. Gubitak zbog obezvređenja se priznaje u iznosu razlike, na teret rashoda od usklađivanja vrednosti.

Nadoknadiva vrednost je fer vrednost sredstva umanjena za troškove prodaje ili vrednosti u upotrebi, u zavisnosti koja od ovih vrednosti je viša.

Priznavanje obezvređenja finansijskih sredstava koji se odmeravaju po amortizovanoj vrednosti ili fer vrednosti kroz ukupni ostali rezultat (FVOCI) vrši se na osnovu obezvređenja po očekivanom kreditnom gubitku.

Društvo primenjuje model tri nivoa za određivanje obezvređenja finansijskih sredstava, koji se baziraju na tome da li je došlo do značajnog pogoršanja kreditnog rizika sredstva. Od nivoa u kome je sredstvo zavisice iznos obezvređenja koji je potrebno da se prizna kao i iznos prihoda po osnovu kamate:

Nivo 1: Kreditni rizik se nije značajno povećao od dana inicijalnog priznavanja - Priznaje se 12-mesečni očekivani kreditni gubitak;

Nivo 2: Kreditni rizik se značajno povećao od dana inicijalnog priznavanja - Priznaje se očekivani kreditni gubitak za celo trajanje finansijskog sredstva. Prihodi od kamate se priznaju na bruto principu;

Nivo 3: Finansijska imovina već obezvređena - priznaje se očekivani kreditni gubitak za celo trajanje finansijske imovine. Prihodi od kamate se priznaju na neto osnovi.

Očekivani kreditni gubitak za 12 meseci se računa tako što se verovatnoća nastanka neispunjenja po sredstvu u narednih 12 meseci, množi sa ukupnim očekivanim kreditnim gubitkom (tokom celog trajanja sredstva) koji bi nastao kao rezultat neispunjenja, bez obzira kada će se gubici desiti. Dakle, 12-mesečni očekivani kreditni gubici predstavljaju očekivane kreditne gubitke za celo trajanje sredstva koji su očekivani da će se desiti kao posledica mogućih neispunjenja u narednih 12 meseci od pribavljanja ili datuma izveštavanja.

Očekivani kreditni gubitak za celo trajanje finansijskog sredstva predstavlja sadašnju vrednost očekivanih kreditnih gubitaka koji će se desiti ako dođe do neispunjenja od strane dužnika u bilo kom momentu tokom važenja ugovorenih obaveza.

U slučaju značajnog povećanja kreditnog rizika, umesto 12-mesečnog očekivanog gubitka priznaje se očekivani kreditni gubitak za celo trajanje sredstva. Posmatra se na promenama u riziku neispunjenja, a ne na promenama u iznosu očekivanog kreditnog gubitka. Značajno povećanje kreditnog rizika (tj. prelazak sa Nivoa 1 na Nivo 2) može da uključi sledeće:

- promene u opštim ekonomskim ili tržišnim uslovima,
- značajne promene u operativnom rezultatu ili finansijskoj poziciji dužnika,
- promene u iznosima finansijske podrške koja je dostupna Društvu,
- očekivano ili potencijalno kršenje kovenanata (posebnih odredaba u ugovoru),
- očekivano kašnjenje u plaćanju, itd.

Društvo računa očekivani kreditni gubitak na sledeći način:

- 1) Identifikuju se moguća scenarija (ishodi) koja mogu da se dese u praksi u vezi sa neispunjenjem obaveza;
- 2) Procenjuje se novčani gubitak u svakom od datih scenarija (ishoda);
- 3) Taj novčani gubitak se množi sa verovatnoćama dešavanja tih scenarija (ishoda) i
- 4) Na kraju se tako ponderisani iznosi svih scenarija (ishoda) sabiraju i dobija se očekivani kreditni gubitak.

Društvo ne identifikuje svaki mogući ishod, već razmatra najmanje dva ishoda i to:

- verovatnoća da će se desiti kreditni gubitak i
- verovatnoća da se kreditni gubitak neće desiti.

3.10. Finansijski instrumenti

Svi finansijski instrumenti se inicijalno vrednuju po fer vrednosti plus transakcioni troškovi, ako ih ima. Izuzetak su potraživanja od kupaca koja ne sadrže značajnu komponentu finansiranja u skladu sa MSFI 15 - Prihodi od ugovora sa kupcima, koja se u tom slučaju odmeravaju po vrednosti transakcije.

Finansijska sredstva

Klasifikacija finansijskih sredstava se utvrđuje na početku inicijalnog priznavanja, odnosno kada Društvo postane strana u ugovornim odnosima u vezi sa instrumentom.

Nakon početnog priznavanja, sva sredstva se odmeravaju na jedan od sledećih načina:

- Po fer vrednosti kroz bilans uspeha (FVTPL).
- Po amortizovanoj vrednosti;
- Po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat (FVTOCI);

Klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od dva osnovna kriterijuma:

- a. poslovnog modela na osnovu kojeg se upravlja finansijskim sredstvom;
- b. karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstva ("SPPI" test - Solely Payments of Principal and Interest).

Procena poslovnog modela na osnovu kojeg se upravlja finansijskim sredstvima je ključna za klasifikaciju finansijskih sredstava. Poslovni model se utvrđuje na nivou koji odražava kako se upravlja grupom finansijskih sredstava da bi se postigao određeni poslovni cilj. Poslovni model ne zavisi od namera rukovodstva za pojedinačni instrument. Ovaj uslov ne posmatra svaki instrument pojedinačno već viši nivo grupisanja. Društvo može da ima više od jednog poslovnog modela na osnovu kojeg se upravlja finansijskim sredstvima.

Test poslovnog modela se vrši na sledeći način:

- Podeliti finansijska sredstva u posebne grupe ili portfolija u skladu sa načinom kako se njima upravlja (na primer: zajmovi i potraživanja se mogu grupisati zajedno jer se drže za naplatu keša, a retko ili skoro nikad za prodaju);
- Identifikuju se ciljevi koji se koriste u toku poslovanja za upravljanje tim grupama ili portfolijom sredstava (na primer cilj za potraživanja je da se drže i naplaćuju (prikuplja keš));
- Na bazi tih ciljeva, klasifikuje se svaka grupa ili portfolio kao "drže se za prikupljanje novčanih tokova", "drže se za prikupljanje novčanih tokova i prodaju" i "ostalo".

Sredstvo klasifikovano u kategoriji po amortizovanoj vrednosti treba da ispuni oba kriterijuma:

- Poslovni model: finansijsko sredstvo se drži radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova;
- SPPI test: da li ugovoreni uslovi daju pravo na novčane tokove koji predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate.

Sredstvo klasifikovano u kategoriji po fer vrednosti kroz ukupni ostali rezultat (FVTOCI) treba da ispuni oba kriterijuma:

- Poslovni model: finansijsko sredstvo se drži radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i prodaje;
- SPPI test: da li ugovoreni uslovi daju pravo na novčane tokove koji predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate.

Samo zajmovi, potraživanja, ulaganja u dužničke hartije i slični dužnički instrumenti mogu da se kvalifikuju za odmeravanje po amortizovanoj vrednosti ili FVTOCI. U slučaju da dužnički instrument ne ispunjava ove kriterijume odmerava se po fer vrednosti kroz bilans uspeha (FVTPL).

Procena poslovnog modela se vrši na kraju svakog izveštajnog perioda kako bi se utvrdilo da li je došlo do promene u poslovnom modelu u odnosu na prethodni period. U tom slučaju vrši se reklasifikacija finansijskih sredstava u odgovarajuću kategoriju (amortizovana vrednost, FVOCI, FVPL).

Svi derivati se odmeravaju po fer vrednosti. Sve promene se priznaju kroz bilans uspeha

a) Finansijska sredstva po fer vrednosti čiji se efekti promena u fer vrednostima iskazuju u bilansu uspeha

Finansijska sredstva se odmeravaju po fer vrednosti kroz bilans uspeha osim ukoliko se ne odmeravaju po amortizovanoj vrednosti ili po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat. Početno vrednovanje ovih finansijskih sredstava vrši se po fer vrednosti na datum sticanja, s tim što se transakcioni troškovi koji su neposredno povezani sa sticanjem tih finansijskih sredstava ne uključuju u fer vrednost sredstva, dok se naknadno odmeravanje odnosno usklađivanje vrši na svaki datum bilansa stanja, a svi efekti promene fer vrednosti iskazuju se kao rashod odnosno prihod od usklađivanja vrednosti imovine.

Evidentiranje prestanaka priznavanja finansijskih sredstava koja se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha iskazuju se na pozicijama dobitaka odnosno gubitaka u okviru bilansa uspeha.

Društvo vrednovanje finansijskih sredstava po fer vrednosti kroz bilans uspeha, vrši na osnovu poslovnog modela u kojem upravlja finansijskim sredstvima sa ciljem da realizuje tokove gotovine putem prodaje sredstava, odnosno da u kratkom roku kupljena finansijska sredstva proda sa ciljem sticanja dobitka na razlici u ceni.

Društvo nema finansijska sredstva po fer vrednosti čiji se efekti promene u fer vrednosti iskazuju u bilansu uspeha.

b) Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti

Finansijsko sredstvo se odmerava po amortizovanoj vrednosti kada su kumulativno ispunjena dva uslova:

- 1) da se finansijsko sredstvo drži u okviru poslovnog modela, čiji je cilj držanje finansijskog sredstva radi prikupljanja ugovorenih tokova gotovine, i
- 2) da ugovoreni uslovi finansijskog sredstva prouzrokuju na određene datume tokove gotovine koji su isključivo plaćanje glavnice i kamate zaračunate na preostali deo glavnice.

U ovu kategoriju uključuju se finansijska sredstva sa fiksnim ili odredivim iznosima plaćanja ili sa fiksnom dospelošću za koje Društvo ima verovatnu nameru i sposobnost da ih drži do dospeća.

Za utvrđivanje da li finansijsko sredstvo ispunjava uslove za merenje po amortizovanoj vrednosti, koristi se SPPI test, koji u osnovi predstavlja procenu ugovorenih karakteristika sadržanih u finansijskom sredstvu, u smislu da ugovoreni tokovi gotovine moraju biti isključivo plaćanje glavnice i kamate. Ovo ispitivanje potrebno je za karakteristike ugovora o tokovima gotovine svakog finansijskog sredstva posebno.

Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti evidentiraju se korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjene za ispravke vrednosti, gubitke po osnovu obezvređenja odnosno obezvređenja po osnovu očekivanih kreditnih gubitaka.

Metod efektivne kamatne stope, koristi se za izračunavanje amortizovane vrednosti finansijskog sredstva, kao i priznavanje prihoda od kamate tokom posmatranog perioda. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje očekivana buduća gotovinska primanja finansijskih sredstava na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva. Kada izračunava efektivnu kamatnu stopu, Društvo procenjuje tokove gotovine, uzimajući u obzir sve ugovorene uslove (plaćanja unapred ili produženja plaćanja i sl.). Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, Društvo uključuje i sve naknade primljene između ugovornih strana, transakcione troškove, popuste i sve druge naknade definisane ugovornim odnosom.

Društvo prihod od kamate izračunava primenom metoda efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva osim za kupljena kreditno obezvređena finansijska sredstva i finansijska sredstva koja su naknadno postala kreditno obezvređena.

Kratkoročna potraživanja, koja ne sadrže komponentu finansiranja, ne podležu primeni metoda efektivne kamatne stope već se evidentiraju po transakcionoj ceni umanjenoj za ispravku vrednosti.

Društvo direktno smanjuje bruto knjigovodstvenu vrednost finansijskog sredstva kada nema opravdana očekivanja da će povratiti finansijsko sredstvo u celosti ili da će povratiti njegov deo.

Model očekivanog kreditnog gubitka zahteva procenu mogućih gubitaka finansijskih instrumenata pre pogoršanja finansijske i kreditne sposobnosti dužnika. Društvo priznaje vrednosno usklađenje pre nego što je došlo do nastalih gubitaka. Na svaki datum bilansa stanja procenjuju se trenutni uslovi i buduća privredna kretanja, koja su dostupna u trenutku izrade finansijskih izveštaja, kako bi se projektovali očekivani kreditni gubici.

Društvo polazi od pretpostavke da svako potraživanje ili zajam nosi sa sobom određeni rizik da neće biti naplaćeno u budućnosti, očekivani kreditni gubitak u određenom iznosu postoji već u momentu priznavanja potraživanja.

Očekivani kreditni gubitak je po načinu računanja sličan pojmu koji se koristi u statistici - očekivana vrednost. Očekivana vrednost u statistici predstavlja vrednost koja se dobija zbirom ishoda koji su ponderisani verovatnoćom njihovog dešavanja.

Očekivani gubici se priznaju i odmeravaju u skladu sa pojednostavljenim pristupom.

Društvo primenjuje pojednostavljeni pristup: potraživanja od kupaca, ugovorna sredstva i potraživanja po osnovu zakupa i odmerava gubitke u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima nastalog potraživanja.

Za računanje očekivanog kreditnog gubitka, koristi se matrica za određivanje ispravke. Upotreba matrica za ispravku podrazumeva grupisanje potraživanja na bazi različitih karakteristika kupaca odnosno drugih potraživanja i istorijskih obrazaca ostvarenih gubitaka. U skladu sa ovim modelom, istorijske stope ispravke se usklađuju kako bi odrazile relevantne informacije o sadašnjim uslovima i razumnim i objašnjivim predviđanjima oko budućih uslova.

Matrica za određivanje ispravke vrednosti zasniva se na različitom stepenu ispravke u odnosu na period naplate potraživanja koji je prošao od dana dospeća. Društvo koristi sledeće grupe za određivanje očekivanog kreditnog gubitka:

- nedospela,
- dospela 1 do 30 dana,
- dospela 31 do 60 dana,
- dospela 61 do 90 dana,
- dospela 91 do 120 dana,
- dospela 121 do 180 dana,
- dospela 181 do 360 dana,
- dospela preko 360 dana.

Za izračunavanje stope istorijskog gubitka, Društvo određuje istorijski period koji se analizira, utvrđuje ukupnu prodaju i ukupne kreditne gubitke po osnovu prodaje u izabranom istorijskom periodu koji se analizira. Potraživanja i naplatu po osnovu tih potraživanja, Društvo raspodeljuje po grupama dospelosti. Izabrani istorijski period iznosi dve godine (za tekuću godinu izabrani istorijski periodi su dve uzastopne prethodne godine (prilagoditi)). Društvo u izabranom istorijskom periodu utvrđuje ukupnu prodaju odnosno utvrđuje koliko iznosi zbir svih izdatih računa u tom istorijskom periodu. Društvo za svaki račun utvrđuje datum dospeća kao i datum naplate i po svakom naplaćenom računu utvrđuje razliku između datuma dospeća i datuma naplate, te shodno tome vrši razvrstavanje potraživanja po grupama dospelosti.

Stopa istorijskog gubitka izračunava se stavljanjem u odnos ukupnog kreditnog gubitka nastalog po osnovu računa u posmatranom istorijskom periodu u odnosu na saldo potraživanja koji je uključen u formirane grupe dospelosti. Pod ukupnim kreditnim gubitkom podrazumeva se direktan otpis potraživanja u posmatranom istorijskom periodu. Korekcija utvrđene stope očekivanog kreditnog gubitka vrši se u skladu sa očekivanim budućim promenama koje mogu uticati na tako utvrđenu istorijsku stopu očekivanog kreditnog gubitka.

Društvo vrši obračun očekivanog kreditnog gubitka na osnovu matrice za određivanje ispravke vrednosti na sledeći način:

- saldo potraživanja na dan Bilansa stanja podeli po prethodno utvrđenim grupama dospelosti,
- saldo svake grupe dospelosti množi sa korigovanom stopom očekivanih kreditnih gubitaka i dobija iznos ispravke vrednosti za svaku formiranu grupu dospelog potraživanja.
- zbir obračunatih iznosa svih grupa dospelog potraživanja predstavlja saldo ispravke vrednosti potraživanja na dan Bilansa stanja.

Društvo priznaje u bilansu uspeha, dobitak ili gubitak po osnovu umanjenja vrednosti, iznos očekivanih kreditnih gubitaka (ili storniranje) koji je neophodan za korigovanje rezervisanja za gubitke na datum izveštavanja na iznos koji je neophodno priznati u skladu sa ranije priznatim gubitkom po osnovu umanjenja vrednosti.

U bilansu stanja Društva, kategorija finansijskih sredstava koja se naknadno odmeravaju po amortizovanoj vrednosti, obuhvata zajmove, kredite, potraživanja, obveznice, blagajničke i komercijane zapise, oročene depozite i druga finansijska sredstva koja nisu namenjena prodaji iako i prodaja koja nije značajna nije u suprotnosti sa ovim poslovnim modelom.

c) Finansijska sredstva po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat

Hartije od vrednosti koje se drže do dospeća su finansijska sredstva sa fiksnim plaćanjima ili plaćanjima koja mogu da se utvrde i sa fiksnim dospećem, za koje Društvo ima pozitivnu nameru i sposobnost da ih drži do dospeća.

Nakon inicijalnog priznavanja, hartije od vrednosti koje se drže do dospeća evidentiraju se po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope, umanjenoj za ispravke vrednosti, odnosno gubitak po osnovu obezvređenja. Amortizovana vrednost obračunava se uzimajući u obzir sve diskonte ili premije pri kupovini u toku perioda dospeća.

Ukoliko u narednom periodu dođe do smanjenja iznosa procenjenog obezvređenja kao posledica nekog događaja koji je usledio nakon priznavanja obezvređenja, svaki iznos obezvređenja koji je prethodno priznat se umanjuje i efekti se evidentiraju u korist bilansa uspeha.

Prihodi po osnovu obračunatih kamata na ove instrumente se obračunavaju metodom efektivne kamatne stope i iskazuju se u okviru prihoda od kamata. Naknade koje su deo efektivnog prinosa na ove instrumente se razgraničavaju i iskazuju kao pasivna vremenska razgraničenja i priznaju u korist bilansa uspeha tokom perioda trajanja instrumenta.

d) Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju

Početno priznavanje finansijskih sredstava koja se odmeravaju po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat vrši se po fer vrednost na datum sticanja uvećano za transakcione troškove, osim potraživanja od kupaca koja ne sadrže značajnu komponentu finansiranja u skladu sa MSFI 15, i koja se u tom slučaju odmeravaju po vrednosti transakcije.

Finansijska sredstva se mere po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat ukoliko su zajedno ispunjena dva uslova:

- da se sredstvo drži u okviru poslovnog modela čiji se cilj ostvaruje kako prikupljanjem ugovorenih tokova gotovine, tako i prodajom finansijskih sredstava, i
- ugovoreni uslovi finansijskog sredstva prouzrokuju na određeno vreme tokove gotovine koji se odnose na plaćanja glavnice i kamate obračunate na preostali deo glavnice.

Naknadno odmeravanje ovih finansijskih sredstava podrazumeva dva načina evidentiranja:

- a. po amortizovanoj vrednosti primenom metoda efektivne kamatne stope, uključujući kursiranje i ispravku vrednosti koja se evidentira na pozicijama bilansa uspeha,
- b. po fer vrednosti na datum bilansa stanja i to tako da se amortizovana vrednost iz tačke a) uskladi sa procenjenom fer vrednosti, dok se nastali efekat usklađivanja evidentira u okviru bilansa stanja kroz ostali ukupni rezultat odnosno preko dobitaka ili gubitaka ostalog ukupnog rezultata.

Društvo na svaki datum bilansa stanja vrši:

- obračun prihoda od kamate, primenom metoda efektivne kamatne stope,
- kursiranje na dan bilansa stanja (ukoliko je finansijsko sredstvo u stranoj valuti) i evidentiranje vrši na računima finansijskih prihoda odnosno finansijskih rashoda u bilansu uspeha,

- obračun ispravke vrednosti finansijskih sredstava primenom metoda očekivanog kreditnog gubitka i evidentiranje vrši preko računa rashoda odnosno prihoda u bilansu uspeha,
- procenu fer vrednosti i vrši usklađivanje amortizovane vrednosti sa procenjenom fer vrednosti, dok se tako utvrđeni efekti evidentiraju u okviru dobitaka ili gubitaka ostalog ukupnog rezultata u bilansu stanja.

Na dan prestanka priznavanja odnosno na dan otuđenja finansijskih sredstava koja se odmeravaju po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat, razlika između neto knjigovodstvene vrednosti finansijskog sredstva i naknade za prenos tog finansijskog sredstva, evidentira se u korist ili na teret dobitka ili gubitka u ostalom ukupnom rezultatu u okviru bilansa stanja, nakon čega se pripadajući deo dobitka ili gubitka u ostalom ukupnom rezultatu prenosi na račune ostalih prihoda odnosno rashoda u bilansu uspeha.

U bilansu stanja Društva, kategorija finansijskih sredstava koja se naknadno odmeravaju po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat, obuhvata učešća u kapitalu ostalih pravnih lica i dugoročne hartije od vrednosti koje se vrednuju po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat, deo dugoročnih finansijskih plasmana koji se vrednuje po fer vrednosti kroz ostali ukupni rezultat, deo dugoročnih finansijskih plasmana koji dospevaju do jedne godine, potraživanja po osnovu finansijskih derivata.

Fer vrednost finansijskih sredstava kojima se trguje na aktivnom tržištu (kao što su hartije od vrednosti koje se vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha i hartije od vrednosti koje se vrednuju po fer vrednosti kroz ukupan ostali rezultat) zasniva se na kotiranim tržišnim cenama na dan bilansa stanja. Kotirana tržišna cena koja se koristi za finansijska sredstva Društva predstavlja tekuću cenu ponude.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze se klasifikuju u dve kategorije za odmeravanje:

- po amortizovanoj vrednosti ili
- po fer vrednosti kroz bilans uspeha.

Finansijske obaveze koje se drže radi trgovanja se odmeravaju po fer vrednosti kroz bilans uspeha, dok se sve ostale finansijske obaveze odmeravaju po amortizovanoj vrednosti osim ako se ne primenjuje opcija za fer vrednost.

Finansijske obaveze Društva uključuju obaveze prema dobavljačima i ostale obaveze iz poslovanja kao i primljene kredite od banaka (prilagoditi).

Obaveze prema dobavljačima i ostale kratkoročne obaveze iz poslovanja naknadno se vrednuju po nominalnoj (fakturnoj) vrednosti odnosno amortizovanoj vrednosti.

Dužnički instrumenti (obaveze po osnovu menica i zajmova) klasifikovani kao kratkoročne obaveze treba da se odmeravaju po nediskontovanom iznosu gotovine ili druge naknade za koju se očekuje da bude plaćena ili primljena umanjeno za eventualno obezvređenje.

Primljeni krediti od banaka se prvobitno priznaju u iznosima primljenih sredstava, a nakon toga se iskazuju po amortizovanoj vrednosti uz primenu ugovorene kamatne stope.

Kreditni su odobreni uz varijabilne kamatne stope, a unapred plaćene naknade za odobrene kredite razgraničavaju se na proporcionalnoj osnovi tokom perioda trajanja kredita.

Obaveza je tekuća ukoliko se očekuje da bude izmirena u redovnom toku poslovnog ciklusa Društva, odnosno u periodu do 12 meseci nakon datuma izveštavanja. Sve ostale obaveze se klasifikuju kao dugoročne.

3.11. Zalihe

Zalihe su sredstva:

- a) koja se drže radi prodaje u uobičajenom toku poslovanja;
- b) u procesu proizvodnje za takvu prodaju; ili
- c) u obliku osnovnog i pomoćnog materijala koji se troši u proizvodnom procesu ili prilikom pružanja usluga.

Početno priznavanje zaliha vrši se po nabavnoj vrednosti koja obuhvata fakturnu cenu, uvozne carine i druge dažbine (osim onih koje Društvo može kasnije da povрати od poreskih vlasti) i troškove prevoza, manipulativne i druge troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju gotovih proizvoda, materijala i usluga. Trgovački popusti, rabati i druge slične stavke se oduzimaju pri određivanju troškova nabavke.

Zalihe se naknadno vrednuju po nabavnoj vrednosti/ceni koštanja odnosno neto prodajnoj vrednosti umanjene za troškove dovršenja i prodaje, ako je niža. Vrednost utrošenih zaliha se utvrđuje metodom prosečne ponderisane cene.

Kada se zalihe prodaju, njihova knjigovodstvena vrednost se priznaje kao rashod perioda u kom se priznaje i prihod povezan sa njima. Iznos bilo kog otpisa zaliha na neto ostvarivu vrednost i svi gubici zaliha se priznaju kao rashod u periodu u kom je nastao otpis ili gubitak. Iznos bilo kog poništavanja otpisa zaliha, koje se radi zbog povećanja neto ostvarive vrednosti, priznaje se kao umanjenje iznosa zaliha priznatih kao rashod u periodu u kojem je poništavanje izvršeno.

Zalihe sitnog inventara

Sitan inventar ima koristan vek trajanja manji od godinu dana. Zalihe sitnog inventara koje se nabavljaju od dobavljača mere se po nabavnoj vrednosti ili po neto prodajnoj vrednosti, ako je niža. Nabavnu vrednost ili cenu koštanja zaliha čine svi troškovi nabavke i drugi troškovi nastali dovođenjem zaliha na njihovo sadašnje mesto i stanje.

Stavljanjem u upotrebu sitnog inventara otpisuje se 100% njegove vrednosti upotrebom računa ispravke vrednosti.

Zalihe materijala i robe

Zalihe materijala i robe mere se po nabavnoj vrednosti ili po neto prodajnoj vrednosti, ako je niža.

Neto prodajna vrednost predstavlja procenjenu prodajnu vrednost umanjenu za procenjene troškove prodaje. Procenjeni troškovi prodaje zaliha, za potrebe svođenja ovih zaliha na neto prodajnu vrednost, utvrđuju se na bazi iskustvenog višegodišnjeg učešća ovih troškova u prihodima od prodaje robe. Utvrđivanje neto prodajne vrednosti vrši se za svaku stavku zaliha materijala i robe posebno.

Zalihe robe u maloprodaji iskazuju se po prodajnoj ceni u toku godine. Na kraju obračunskog perioda vrši se svođenje vrednosti zaliha na nabavnu vrednost putem alokacije realizovane razlike u ceni i poreza na dodatu

vrednost, obračunatih na prosečnoj osnovi, na vrednost zaliha u stanju na kraju obračunskog perioda i nabavnu vrednost prodate robe.

Obračun izlaza (prodaje) zaliha materijala i robe, vrši se po metodi ponderisane prosečne cene. Utvrđivanje ponderisane prosečne cene robe vrši se posle svakog ulaza zaliha.

Vrednost zaliha može postati nenadoknadiva ako su te zalihe oštećene, ako su postale delimično ili u potpunosti zastarele ili ako su im prodajne cene opale. Materijal i drugi oblici zaliha koji se troše u cilju proizvodnje, ne svode se ispod nabavne cene ako se očekuje da će proizvodi u cilju čije proizvodnje se oni troše biti prodati po ceni koja će biti jednaka ili veća u odnosu na njihovu nabavnu vrednost. U suprotnom, vrednost takvih zaliha se svodi na njihovu neto ostvarivu vrednost koja predstavlja trošak zamene materijala.

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda

Zalihe nedovršene proizvodnje i gotovih proizvoda mere se po ceni koštanja ili po neto prodajnoj vrednosti, ako je niža. Neto prodajna vrednost je procenjena prodajna cena u toku redovnog poslovanja, umanjena za procenjene troškove dovršavanja proizvodnje i troškove prodaje.

Cena koštanja gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje obuhvata utrošene sirovine, direktnu radnu snagu, i ostale direktne troškove. Indirektni troškovi se raspoređuju uz pomoć određenih ključeva.

Primeri troškova koji se ne uključuju u nabavnu vrednost/cenu koštanja zaliha i priznaju se kao rashod perioda u kom su nastali su:

- a) izuzetno visoki iznosi utrošenog materijala, rada ili drugi proizvodni troškovi;
- b) troškovi skladištenja, osim ako su ti troškovi neophodni u proizvodnom procesu pre sledeće faze proizvodnje;
- c) opšti administrativni troškovi koji ne doprinose dovođenju zaliha na sadašnju lokaciju i u sadašnje stanje; i
- d) troškovi prodaje.

3.12. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju: gotovina u blagajni, depozite po viđenju kod banaka, oročena sredstva na računima banaka do 90 dana odnosno druga kratkoročna visoko likvidna ulaganja sa prvobitnim rokom dospeća do tri meseca ili kraće i prekoračenja po tekućem računu.

Prekoračenja po tekućem računu na dan sastavljanja finansijskih izveštaja uključena su u obaveze po kreditima u okviru kratkoročnih finansijskih obaveza.

Novčana sredstva se vrednuju po njihovoj nominalnoj vrednosti. Ukoliko je reč o novčanim sredstvima u stranoj valuti ona se vrednuju po zvaničnom srednjem kursu valute objavljenom od strane Narodne banke Srbije.

3.13. Lizing

Lizing se definiše kao ugovor ili deo ugovora, kojim se ustupa ili prenosi pravo korišćenja određene imovine tokom datog perioda trajanja lizinga u zamenu za naknadu.

Prilikom analize ugovora o zakupu sledeća tri kriterijuma moraju biti zadovoljena da bi se taj ugovor dalje tretirao kao zakup (lizing):

- 1) Da li postoji određena imovina
- 2) Da li korisnik lizinga stiče suštinski sve ekonomske koristi od upotrebe te imovine
- 3) Da li korisnik lizinga ima pravo da određuje način na koji će se ta imovina koristiti

Ispravno određivanje perioda trajanja lizinga je ključno u pravilnom obuhvatanju lizinga. Trajanje lizinga (zakupa) počinje s prvim danom trajanja lizinga, i uključuje:

- sve eventualne periode koje je davalac lizinga odobrio zakupcu bez plaćanja zakupnine,
- neopozivi period trajanja lizinga,
- periode pokrivena opcijom produženja lizinga ukoliko postoji realna verovatnoća da će zakupac iskoristiti tu opciju, i
- periode pokrivena opcijom raskidanja lizinga ukoliko postoji realna verovatnoća da zakupac neće iskoristiti tu opciju.

Neopozivi period trajanja lizinga je period u kome stavke ugovora važe sve dok obe strane (zakupac i zakupodavac) ne steknu pravo da ga raskinu.

Za razmatranje perioda koji su pokriveni opcijama produženja odnosno raskida lizinga zakupac se može koristiti sledećim faktorima:

- iznos plaćanja za zakupninu u bilo kom opcionom periodu,
- opcija kupovine koja se može primeniti na kraju perioda produženja po ceni za koju se očekuje da će biti ispod tržišne cene,
- ulaganja u zakupljene predmete sa ekonomskom koristi za zakupca,
- troškovi koji se odnose na raskidanje ugovora,
- važnost predmetnog sredstva za poslovanje zakupca, uslovljenost povezana sa korišćenjem opcije, istorijska praksa zakupca.

Društvo treba da vrši ponovnu procenu trajanja lizinga kada dođe do promene činilaca na osnovu kojih je razmatrana prvobitna procena i pri tome razmatra sledeće faktore:

- sva značajna unapređenja na imovini koja je predmet lizinga koja nisu bila predviđena prvog dana trajanja lizinga a od kojih se očekuje da će korisniku lizinga doneti značajnu ekonomsku korist kada postane moguće da se iskoristi opcija produženja ili raskidanja lizinga, odnosno opcija otkupa imovine koja je predmet lizinga;
- značajne modifikacije ili prilagođavanje imovine koja je predmet lizinga određenim potrebama koje nisu bile predviđene prvog dana trajanja lizinga;
- početak podzakupa imovine koja je predmet lizinga na period koji prelazi ranije utvrđeno trajanje lizinga; i
- poslovne odluke korisnika lizinga koje se direktno tiču (ne)iskorišćavanja neke opcije (npr. odluke o produženju lizinga dopunske imovine, o otuđenju alternativne imovine ili otuđenju poslovne jedinice u okviru koje se upotrebljava imovina sa pravom korišćenja).

Društvo priznaje na početku obaveze po osnovu lizinga i imovinu sa pravom korišćenja.

Inicijalno merenje obaveza po osnovu lizinga se sastoji od sadašnje vrednosti sledećih pet komponenti koje nisu plaćene na početku zakupa:

- fiksnih plaćanja umanjena za bilo koja potraživanja za podsticaje,
- određenih varijabilnih plaćanja,
- garantovanog ostatka vrednosti,
- cene korišćenja opcije otkupa,
- kazne za raskid ugovora.

Fiksna plaćanja su plaćanja zakupnine koja su definisana u ugovoru o zakupu i uključuju i tzv. u suštini fiksna plaćanja zakupnine (plaćanja koja mogu izgledati kao varijabilna, ali su u suštini fiksna).

Varijabilna plaćanja obuhvataju plaćanja koja zavise od stope ili indeksa. Varijabilna plaćanja koja ne zavise od stope ili indeksa su isključena iz inicijalnog odmeravanja lizing obaveza.

Garantovani ostatak vrednosti predstavlja podsticaj za zakupca da održava sredstvo u dobrom stanju i obuhvata iznose za koje zakupac očekuje da će zaraditi kada se sredstvo vrati.

Opcije otkupa i raskida predstavljaju iznose za koje zakupac očekuje da plati ili za kupovinu predmetnog sredstva ili za raskid zakupa koristeći pravo na opciju.

Za diskontovanje lizing plaćanja koristi se kamatna stopa sadržana u lizingu, osim ako ona ne može biti određena. Kamatna stopa sadržana u lizingu je kamatna stopa koja dovodi do izjednačavanja sadašnje vrednosti plaćanja po osnovu zakupa i negarantovanog ostatka vrednosti sa zbirom fer vrednosti imovine i svih početnih direktnih troškova davaoca lizinga. Kamatnu stopu sadržanu u lizingu, često je teško utvrditi pa se koristi inkrementalna stopa zaduživanja. Inkrementalna stopa zaduživanja zakupca je ona kamatna stopa koju bi zakupac morao platiti da u sličnom roku i uz slične garancije posudi sredstva neophodna za nabavku imovine slične vrednosti kao imovine s pravom korišćenja u sličnom ekonomskom okruženju.

Imovina sa pravom korišćenja se inicijalno priznaje po trošku koji se sastoji od sledećih komponenti: obaveza po osnovu lizinga, plaćanja nastala pre početka lizinga, inicijalni direktni troškovi, troškovi demontaže i uklanjanja umanjeno za podsticaje za zakup.

Naknadno odmeravanje obaveza po osnovu lizinga određuje se tako što se na inicijalnu vrednost dodaju kamate na ostatak obaveze umanjene za lizing plaćanja naravno uzimajući i u obzir ponovnu procenu obaveza ako je došlo od promena u proceni originalnog trajanja lizinga ili opcija produžetka odnosno prekida zakupa, promena u proceni opcije otkupa predmetne imovine, promene u indeksu ili stopi koja utiče na plaćanje i promena u proceni garantovanog ostatka vrednosti. Ponovne procene obaveza se generalno evidentiraju tako što se obaveza po osnovu lizinga usklađuje koristeći nove pretpostavke dok se imovina sa pravom korišćenja usklađuje za isti iznos.

Imovina sa pravom korišćenja se naknadno odmerava:

- po modelu nabavne vrednosti
- kao investiciona nekretnina po fer vrednosti u skladu sa MRS 40.

Imovina sa pravom korišćenja se prikazuje u sopstvenoj poziciji ili se kombinuje sa nekretninama, postrojenjima i opremom, dok se obaveze za zakup prikazuju posebno ili obuhvataju sa drugim obavezama.

Troškovi kamate po osnovu ugovora o lizingu se prikazuju sa ostalim troškovima finansiranja, dok se troškovi amortizacije imovine sa pravom korišćenja, prikazuju kao poslovni rashod tekućeg perioda.

Podzakupi

U slučaju kada Društvo uzima u zakup imovinu koju kasnije daje u zakup govori se o podzakupu. Posredni zakupodavac ima dva ugovora. U prvom ugovoru društvo ima ugovor o zakupu imovine sa glavnim zakupodavcem. U drugom ugovoru Društvo se javlja kao zakupodavac i daje u zakup istu imovinu podzakupcu. Računovodstveno obuhvatanje prvog ugovora (ugovora o uzimanju u zakup sa glavnim zakupodavcem) je identično kao i za sve druge ugovore o zakupu. Računovodstveno obuhvatanje drugog ugovora (ugovor o davanju u zakup podzakupcu) zavisi od toga da li je ugovor klasifikovan kao operativni ili finansijski lizing. U slučaju da je ugovor klasifikovan kao operativni lizing obaveza za zakup iz glavnog (prvog) zakupa ostaje i nastavlja da se priznaje rashod kamate. Takođe zadržava se i imovina sa pravom korišćenja i nastavlja sa obračunom amortizacije. U bilansu uspeha priznaje se prihod od zakupa iz podzakupa. Kod ugovora koji su klasifikovani kao finansijski lizing, obaveza za zakup iz glavnog zakupa ostaje, i nastavlja se priznavanje rashoda kamate. Imovina sa pravom korišćenja se isknjižava i priznaje se potraživanje za neto investiciju u podzakupu.

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju u iznosima koji predstavljaju najbolju procenu izdataka zahtevanih da se izmiri sadašnja obaveza na datum bilansa stanja. Rezervisanje može biti kratkoročno i dugoročno. Ukoliko je rezervisanje dugoročno a efekat vrednosti novca značajan dugoročno rezervisanje se diskontuje.

Rezervisanje će biti priznato kada su kumulativno ispunjena sledeća tri uslova:

- 1) društvo ima sadašnju obavezu (zakonsku ili izvedenu) kao posledicu prošlog događaja;
- 2) verovatno je da će doći do odliva resursa radi izmirenja obaveza; i
- 3) visina obaveze može da se pouzdano proceni.

Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade se odmeravaju po sadašnjoj vrednosti očekivanih budućih odliva primenom diskontne stope, ukoliko je obračunat iznos tih obaveza materijalno značajan. Ako obračunati iznos nije materijalno značajan, isplate po ovom osnovu terete troškove perioda u kome su izvršene. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj proceni rukovodstva Društva u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

Trošak rezervisanja se priznaje u rashodima perioda.

Rezervisanje se može koristiti samo po osnovu izdataka za koje je rezervisanje prvobitno bilo priznato. Kada nastane odliv sredstava po osnovu obaveze za koju je prethodno izvršeno rezervisanje, stvarni troškovi se ne iskazuju ponovo kao rashod, već se knjiženje sprovodi zaduženjem računa rezervisanja, a u korist odgovarajućeg računa obaveza (prema vrstama) ili odgovarajućeg računa sredstava (zalihe, novčana sredstva) u zavisnosti od karaktera rezervisanja, vrste nastale obaveze i načina na koji je ona izmirena. Neiskorišćeni iznos rezervisanja ukida se u korist ostalih prihoda.

Ukoliko se očekuje da će deo izdataka za izmirenje obaveze biti nadoknađen od strane trećeg lica, nadoknada se uzima u obzir ako je izvesno da će biti primljena u slučaju da dođe do izmirenja obaveze. U tom slučaju nadoknada se tretira kao zasebna imovina, a iznos priznat za nadoknadu ne sme da premašuje iznos rezervisanja.

Rezervisanja se ponovo razmatraju na svaki datum bilansa stanja i koriguju radi odražavanja najbolje tekuće procene. Kada više nije verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti zahtevan, rezervisanje se ukida u korist bilansa uspeha tekuće godine.

Rezervisanja se ne priznaju za buduće poslovne gubitke.

Potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Potencijalna obaveza je:

moguća obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja i čije postojanje će biti potvrđeno samo nastankom ili nenastankom jednog ili više neizvesnih budućih događaja koji nisu u potpunosti pod kontrolom entiteta ili

sadašnja obaveza koja nastaje po osnovu prošlih događaja ali nije priznata jer:

- nije verovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti zahtevan za izmirenje obaveze, ili
- iznos obaveze ne može da bude dovoljno pouzdano procenjen.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim izveštajima. Potencijalne obaveze se obelodanjuju u napomenama uz finansijske izveštaje, osim ako je verovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

Društvo ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim izveštajima. Potencijalna sredstva se obelodanjuju u napomenama uz finansijske izveštaje, ukoliko je priliv ekonomskih koristi verovatan.

3.15. Primanja zaposlenih

a) Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje

U skladu sa propisima koji se primenjuju u Republici Srbiji, Društvo je u obavezi da plaća poreze i doprinose državnim fondovima kojima se obezbeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose na teret zaposlenih i na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Društvo je takođe, obavezno da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Kada su doprinosi jednom uplaćeni, Društvo nema nikakvih daljih obaveza u pogledu plaćanja. Porez i doprinosi na teret poslodavca i na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

b) Otpremnine i jubilarne nagrade

Društvo obezbeđuje otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarne nagrade. Očekivani troškovi za pomenute naknade se akumuliraju tokom perioda trajanja zaposlenja. Rezervisanja po osnovu ovih naknada i sa njima povezani troškovi se priznaju u iznosu sadašnje vrednosti očekivanih budućih gotovinskih tokova. Obaveze po osnovu otpremnina prilikom odlaska u penziju i po osnovu jubilarnih nagrada se procenjuju na godišnjem nivou od strane interne komisije Društva.

Aktuarski dobiti i gubici i troškovi prethodno izvršenih usluga priznaju se kao nerealizovani dobiti i gubici po osnovu planova definisanih primanja kada nastanu.

c) Učešće u dobiti i bonusi

Društvo priznaje obavezu za bonuse i učešće u dobiti zaposlenih u periodu kada je doneta odluka o njihovoj isplati, odnosno priznaje obavezu i trošak za bonuse i učešće u dobiti zaposlenih na osnovu proračuna kojim se uzima u obzir dobit koja pripada vlasnicima kapitala nakon određenih korekcija. Učešće zaposlenih u dobiti kao i bonusi podležu obračunu svih pripadajućih poreza i doprinosa na zarade.

d) Kratkoročna, plaćena odsustva

Prema proceni rukovodstva Društva, iznos kratkoročnih plaćenih odsustava na dan 31. decembra tekuće godine nije materijalno značajan i shodno tome, Društvo nije izvršilo ukalkulisavanje navedenih obaveza na dan bilansa stanja.

3.16. Porezi i doprinosi

(a) Porez na dobit

Tekući porez

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Porez na dobitak predstavlja iznos koji se obračunava i plaća u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit preduzeća Republike Srbije. Tekući porez na dobitak predstavlja iznos obračunat primenom propisane poreske stope od 15% na osnovicu koju predstavlja oporezivi dobitak. Oporezivi dobitak se utvrđuje u poreskom bilansu kao dobit preoporezivanja iskazana u bilansu uspeha, nakon usklađivanja prihoda i rashoda na način propisan poreskim zakonodavstvom Republike Srbije. Iznos ovako utvrđenog poreza i iskazanog u poreskoj prijavi se umanjuje po osnovu poreskih kredita i poreskih podsticaja.

Poreski propisi u Republici Srbiji, ne dozvoljavaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda iskoriste kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u određenom prethodnom periodu. Gubici iz tekućeg perioda mogu se preneti na račun dobiti utvrđene u godišnjem poreskom bilansu iz budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez

Odloženi porez na dobit se obračunava za sve privremene razlike između poreske osnove imovine i obaveza i njihove knjigovodstvene vrednosti. Važeće poreske stope na dan izveštavanja ili poreske stope koje su nakon tog dana stupile na snagu, koriste se za obračun iznosa odloženog poreza.

Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva priznaju se za odbitne privremene razlike i neiskorišćene iznose prenosivih poreskih kredita i poreskih gubitaka, do mere do koje je izvesno da je nivo očekivane buduće oporezive dobiti dovoljan da se sve odbitne privremene razlike, preneti neiskorišćeni poreski krediti i neiskorišćeni poreski gubici mogu iskoristiti.

Knjigovodstvena vrednost odloženih poreskih sredstava preispituje se na svaki izveštajni datum i umanjuje do mere do koje više nije izvesno da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se ukupna vrednost ili deo vrednosti odloženih poreskih sredstava može iskoristiti.

Odložena poreska sredstva koja nisu priznata procenjuju se na svaki izveštajni datum i priznaju do mere u kojoj je postalo verovatno da će buduća oporeziva dobit dozvoliti povraćaj odloženog poreskog sredstva.

Tekući i odloženi porezi priznaju se kao rashodi i prihodi i uključeni su u neto dobit izveštajnog perioda.

Odloženi porez na dobit koji se odnosi na stavke koje se direktno evidentiraju u korist ili na teret kapitala se takođe evidentira u korist, odnosno na teret kapitala.

(b) Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, razne naknade i doprinose koji se plaćaju u skladu sa republičkim i lokalnim poreskim propisima. Ovi porezi i doprinosi su prikazani u okviru ostalih poslovnih rashoda.

3.17. Dividende

Dividende vlasnicima evidentiraju se kao obaveza i umanjuju kapital u periodu u kojem je doneta odluka o njihovoj isplati.

Dividende odobrene za period nakon datuma izveštavanja se obelodanjuju u događajima nakon datuma izveštajnog perioda.

3.18. Državna davanja i državna pomoć

Državna davanja i pomoć mogu biti u obliku:

- državna pomoć su mere preduzete od strane države s namerom da pruži ekonomsku korist specifičnu za Društvo ako ispunjava određene kriterijume.
- državna davanja predstavljaju pomoć države u obliku prenosa resursa Društvu po osnovu ispunjenih izvesnih uslova u prošlosti ili budućnosti koji se odnose na poslovne aktivnosti društva.
- davanja povezana sa sredstvima su državna davanja za koja je primarni uslov da Društvo koje ima pravo da primi davanje treba da nabavi, izgradi ili na drugi način pribavi dugoročna sredstva. Mogu biti pripisani i sekundarni uslovi koji ograničavaju vrstu ili lokaciju sredstava ili periode u toku kojih sredstva treba pribaviti ili posedovati.
- davanja povezana sa prihodima su druga državna davanja, osim davanja povezanih sa sredstvima.

Državna davanja, uključujući nemonetarna davanja po fer vrednosti, se ne priznaju sve dok ne postoji opravdana uverenost:

- da će se Društvo pridržavati uslova povezanih sa davanjima; i
- da će davanje biti primljeno.

Državno davanje se priznaje na sistemskoj osnovi u bilansu uspeha tokom perioda u kojima Društvo priznaje kao rashod povezane troškove koje treba pokriti iz tog davanja.

Državno davanje koje se prima kao nadoknada za nastale rashode ili gubitke ili u svrhu pružanja direktne finansijske podrške Društvu sa kojom nisu povezani budućí troškovi se priznaje u bilansu uspeha perioda u kojem se prima.

Nemonetarna državna davanja (u obliku prenosa nemonetarnih sredstava, kao što su zemljište ili drugi resursi, koji se daju na korišćenje Društva) priznaju se po fer vrednost nemonetarnih sredstava.

Državna davanja povezana sa sredstvima, uključujući nemonetarna davanja po fer vrednosti, iskazuju se u bilansu stanja kao odloženi prihod po osnovu davanja koji se na sistematskoj osnovi priznaje u bilansu uspeha tokom veka trajanja sredstva.

Davanja povezana sa prihodima se priznaju u okviru ostalih prihoda u bilansu uspeha.

3.19. Priznavanje prihoda

Društvo vrši priznavanje prihoda kroz model od pet koraka:

- 1) Identifikacija ugovora sa kupcima - ugovorne strane su odobrile ugovor (pismeno, usmeno ili u skladu sa drugim uobičajenim poslovnim praksama) i obavezale su se da ispune svoje obaveze;
- 2) Identifikacija ugovorne obaveze (obaveze činjenja) tj. da li je to isporuka dobra ili usluge - Društvo identifikuje prava svih strana u vezi sa dobrima ili uslugama koje se prenose;
- 3) Utvrđivanje cene transakcije - Društvo može da identifikuje uslove plaćanja za dobra ili usluge koje se prenose;
- 4) Alokacija cene transakcije na ugovorne obaveze - sadržina ugovora je komercijalna (to jest, očekuje se da će rizik, vreme ili iznos budućih tokova gotovine Društva da se promene kao rezultat ugovora):
i
- 5) Priznavanje prihoda kada se ispune ugovorne obaveze - postoji značajna verovatnoća da će Društvo dobiti naknadu na koju će imati pravo u zamenu za dobra ili usluge koji će biti isporučeni kupcu. Prilikom vršenja procene da li je verovatno da će naplata nekog iznosa naknade biti izvršena, Društvo razmatra samo sposobnost i nameru kupca da plati taj iznos naknade do isteka roka dospeća. Iznos naknade na koji će Društvo imati pravo može biti manji od cene navedene u ugovoru ako je naknada promenljiva zato što Društvo može da ponudi kupcu popust na cenu.

Promenljivost koja se odnosi na naknade obećane od strane kupca može biti eksplicitno navedena u ugovoru. Pored uslova ugovora, postojanje sledećih okolnosti ukazuje na to da je obećana naknada promenljiva:

- a) kupac ima opravdano očekivanje koje proizilazi iz uobičajenih poslovnih praksi Društva, objavljenih politika ili konkretnih saopštenja da će Društvo prihvatiti manji iznos naknade od cene navedene u ugovoru. To jest, očekuje se da će Društvo ponuditi umanjeње cene (npr. popust, rabat, povraćaj novca ili kredit);
- b) druge činjenice i okolnosti ukazuju na nameru Društva da, prilikom zaključivanja ugovora sa kupcem, ponudi umanjeње cene kupcu.

Korak 1: Identifikacija ugovora sa kupcima

Ugovor je sporazum dveju strana koji kreira obavezujuća prava i obaveze za svaku stranu. MSFI 15 se primenjuje na sve ugovore koji imaju sve od sledećih odlika:

- 1) strane su odobrile ugovor i obavezale se na izvršenje ugovornih obaveza;
- 2) prava i obaveze strana u ugovoru se mogu identifikovati;
- 3) uslovi plaćanja se takođe mogu identifikovati;
- 4) ugovor je komercijalnog karaktera;
- 5) verovatno je da će se naknada iz ugovora naplatiti.

Ako svaka strana u ugovoru ima jednostrano pravo raskida ugovora koji je u celini neizvršen bez obaveze naknade drugoj strani onda ugovor ne postoji. Neizvršenje postoji ako kupcu nije isporučena roba odnosno pružene usluge i ako nije primljena, odnosno ne postoji pravo da se primi naknada u zamenu za robu i usluge.

U slučajevima kada imamo da su dva ili više ugovora zaključena u isto ili približno isto vreme sa istim kupcem onda se ti ugovori mogu kombinovati kao jedan ugovor. Neophodno je da se o ugovorima pregovaralo u paketu sa istim komercijalnim ciljem, da iznos naknade koji se plaća u okviru jednog ugovora zavisi od cene ili uslova iz drugog ugovora i da su roba ili usluge koji su obećani u okviru oba ugovora jedinstvena obaveza.

Promena u obavezujućim pravima i obavezama (npr. obim ugovora ili cena) tretira se kao modifikacija ugovora ako je odobrena i dovodi do stvaranja novih ili promene postojećih obavezujućih prava i obaveza. Modifikacije ugovora se tretiraju kao poseban ugovor samo ako se obim ugovora menja zbog novih odvojivih roba i usluga i ako promena u ugovorenoj ceni odražava pojedinačnu prodajnu cenu odvojive robe ili usluge.

Korak 2: Identifikacija ugovorne obaveze

Ugovorna obaveza (obaveza činjenja) je definisana ugovorom kao obaveza da se izvrši prenos kupcu odvojive robe ili usluge, pojedinačno ili zajedno ili u serijama tokom vremena. Aktivnosti koje ne rezultiraju u prenosu robe ili usluga kupcu nisu ugovorne obaveze iz ugovora sa kupcima i neće dovesti do priznavanja prihoda.

Potrebno je da sledeća dva kriterijuma budu ispunjena da bi se neka roba ili usluga smatrali odvojivom:

- Kupac može da ima koristi od pojedinačnog dobra ili usluge;
- Obećanje da se prenese roba ili usluga je odvojivo od ostalih obećanja iz ugovora.

Korak 3: Utvrđivanje cene transakcije

Cena transakcije predstavlja iznos naknade na koju Društvo očekuje da ima pravo u zamenu za prenos obećanih roba ili usluga i isključuje iznose naplaćene u ime trećih strana (npr. PDV). Prilikom određivanja transakcione cene u obzir se uzima i sledeće: da li postoje značajne komponente finansiranja, varijabilne komponente, iznosi koji se isplaćuju kupcu (npr. refundacije ili rabati) i nenovčane naknade. Varijabilne komponente mogu da uključuju popuste, pravo povrata, razne podsticaje, bonuse, kazne i slično.

Varijabilne komponente naknade se odmeravaju upotrebom dve metode:

- metod očekivane vrednosti (bazira se na ponderisanim očekivanim vrednostima u odnosu recimo na slične ugovore) i
- metod jednog najverovatnijeg iznosa (iznos koji je najverovatniji da se desi u slučajevima npr. kada postoji malo iznosa za razmatranje).

U slučajevima kada postoji komponenta finansiranja, prihod od prodaje se priznaje u iznosu koji predstavlja cenu koju bi kupac platio da je plaćanje izvršeno odmah u momentu isporuke robe ili usluga.

Društvo nije u obavezi da prilagođava iznos naknade po osnovu komponenti finansiranja ukoliko očekuje da će od prodaje do naplate proći manje od godinu dana.

Nenovčane naknade primljene od kupca se vrednuju po fer vrednosti.

Iznosi koji se isplaćuju kupcu uključuju iznose koje Društvo plaća ili očekuje da će ih platiti kupcu kao i kredite i slične stvari poput kupona ili vaučera. Računovodstveno se ovi iznosi obuhvataju tako što se za iznos naknade umanjuje cena transakcije (prihod se stornira), osim ako se plaćanje kupcu vrši kao zamena za drugu robu ili usluge primljene od kupca.

Korak 4: Alokacija cene transakcije na ugovorne obaveze

Cena transakcije iz 3. koraka se alocira na svaku ugovornu obavezu na bazi pojedinačnih (samostalnih) prodajnih cena svake ugovorne obaveze.

Samostalna prodajna cena je ona cena po kojoj bi se roba ili usluge zasebno prodavale. U slučajevima kada samostalne prodajne cene nisu lako uočljive, one se procenjuju i to korišćenjem jednog od sledećih pristupa:

- usklađena tržišna procena,
- očekivani troškovi plus marža, i
- rezidualni pristup (ono što ostane nakon što se oduzmu uočljive pojedinačne prodajne cene ostalih ugovornih obaveza).

Korak 5: Priznavanje prihoda nakon što je svaka ugovorna obaveza ispunjena

Cena transakcije alocirana na svaku od ugovornih obaveza (korak 4) priznaje se kao prihod kada je ispunjenje obaveze nastalo i to tokom vremena ili u određenom trenutku u vremenu.

Ispunjenje nastaje kada je kontrola nad obećanim dobrima ili uslugama prenešena na kupca, tj. kada on ima mogućnost da upravlja korišćenjem te imovine i mogućnost da značajno stiče sve preostale koristi od te imovine.

Sledeći faktori se mogu koristiti za razmatranje da li je došlo do prenosa kontrole:

- Društvo je fizički prenelo imovinu na kupca,
- ko ima zakonsko pravo nad imovinom,
- rizici i naknade u vezi sa vlasništvom,
- prihvatanje imovine od strane kupca,
- Društvo ima sadašnje pravo na naplatu po osnovu imovine.

Prihod se priznaje tokom vremena ako je ispunjen jedan od sledećih uslova:

- Kupac istovremeno prima i upotrebljava sve koristi koje Društvo pruža tokom izvršenja posla;
- U okviru izvršenja posla stvara se ili poboljšava imovina koja je pod kontrolom kupca;
- U okviru izvršenja posla ne stvara se imovina koju subjekt može upotrebiti na drugačiji način i subjekt ima ostvarivo pravo na plaćanje za ono što je uradio do određenog trenutka.

Prihod se priznaje tokom vremena na način koji najbolje predstavlja napredak u prenosu kontrole nad robom ili uslugama kupcu. Društvo primenjuje jednu od dve metode za merenje tog napretka:

- metod autputa (npr. procene ostvarenih rezultata, postignute kritične tačke iz projekta, jedinice proizvedene/isporučene i slično) i
- metod inputa (npr. utrošeni resursi, časovi rada, nastali troškovi, utrošeno vreme, radni sati mašina, itd.).

Ako uslovi za priznavanje prihoda tokom vremena nisu ispunjeni, onda se prihod priznaje u određenom trenutku. Prihod se priznaje u momentu u kome Društvo prenosi kontrolu nad određenom robom ili uslugama na kupca.

Troškovi ugovora

Društvo priznaje dodatne troškove sticanja ugovora s kupcem kao imovinu ako se očekuje povrat tih troškova. Dodatni troškovi sticanja ugovora su oni troškovi koje snosi Društvo prilikom sticanja ugovora sa kupcem, a koje ne bi snosio da nije bilo sticanja ugovora.

Troškovi ispunjenja ugovora se kapitališu ako ti troškovi nisu u delokrugu nekog drugog standarda, ako se odnose direktno na ugovor, zbog tih troškova se stvaraju ili povećavaju resursi i ako se očekuje povrat tih troškova.

Garancije

Ako kupac ima mogućnost odvojene kupovine garancije, garancija se smatra odvojjivom uslugom i Društvo je dužno da tu garanciju tretira kao ugovornu obavezu i da na nju primenjuje sve ono što je prethodno opisano. Pri proceni da li se garancijom pruža usluga kupcu, treba da se razmotre i zakonski zahtevi u pogledu garancija kao i period koji pokriva garancija (što je duži period, veća je verovatnoća da se pruža usluga).

Finansijski prihodi

Finansijski prihodi obuhvataju prihode od kamata, kursnih razlika i ostale finansijske prihode, ostvarene iz odnosa sa matičnim, zavisnim i ostalim povezanim pravnim licima.

Prihodi od kamata se, u skladu sa načelom uzročnosti, priznaju u bilansu uspeha perioda na koji se odnose. Prihod od kamata potiče od kamata na deponovana sredstva kod banaka, kao i na zatezne kamate koje se obračunavaju kupcima koji kasne u izvršavanju svojih obaveza, u skladu sa ugovornim odredbama.

Prihod od zakupnina

Prihod od zakupnina potiče od davanja investicionih nekretnina u operativni zakup i obračunava se na proporcionalnoj osnovi tokom perioda trajanja zakupa.

Prihod od dividendi

Prihod od dividendi se priznaje kada se ustanovi pravo da se dividenda primi.

3.20. Rashodi

Rashodi se priznaju u bilansu uspeha po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, odnosno na obračunskoj osnovi i utvrđuju se za period kada su nastali.

Poslovni rashodi obuhvataju troškove uslovljene stvaranjem prihoda od prodaje i uključuju nabavnu vrednost prodate robe, troškove materijala, goriva i energije, bruto zarade, troškove amortizacije i usluge pružene od strane trećih lica. Poslovni rashodi obuhvataju i opšte troškove kao što su troškovi zakupa, marketinga, osiguranja, platnog prometa, poreza i ostali troškovi nastali u tekućem obračunskom periodu.

Finansijski rashodi obuhvataju rashode po osnovu kamata i kursnih razlika i ostale finansijske rashode, koji se evidentiraju u bilansu uspeha perioda na koji se odnose, a u skladu sa načelom uzročnosti. Svi troškovi pozajmljivanja se evidentiraju kao rashodi perioda.

3.21. Troškovi pozajmljivanja

Rashodi kamata i drugi troškovi pozajmljivanja koji se mogu neposredno pripisati sticanju, izgradnji ili izradi kvalifikovanog sredstva moraju se kapitalizovati, odnosno pripisati nabavnoj vrednosti - ceni koštanja sredstva. Kvalifikovanim sredstvom se smatra sredstvo koje se osposobljava za upotrebu i koje zahteva duži vremenski period da bi bilo spremno za nameravanu upotrebu ili prodaju.

Društvo treba da započne kapitalizaciju troškova pozajmljivanja, kao deo nabavne vrednosti sredstva koje se kvalifikuje, na datum početka kapitalizacije. Datum početka kapitalizacije je datum kada Društvo prvi put ispuni svaki od navedenih uslova:

- a) napravi izdatke za sredstvo;
- b) napravi troškove pozajmljivanja i
- c) preduzme aktivnosti neophodne da bi se sredstvo pripremlilo za planiranu upotrebu ili prodaju.

Društvo treba da prestane sa kapitalizacijom troškova pozajmljivanja kada su u suštini završene sve aktivnosti neophodne da bi se sredstva koja se kvalifikuju pripremlila za planiranu upotrebu ili prodaju.

Društvo treba da obustavi kapitalizaciju troškova pozajmljivanja tokom produženih perioda u kojima je prekinut aktivan razvoj sredstva koje se kvalifikuje.

Rashodi kamata i drugi troškovi koji se ne mogu neposredno pripisati sticanju, izgradnji ili izradi sredstva priznaju se na teret rashoda perioda u kome nastaju.

3.22. Odmeravanje fer vrednosti

Za sve elemente imovine i obaveza za koje je usvojena politika vrednovanja po fer vrednosti primenjuje se Međunarodni standard finansijskog izveštavanja - MSFI 13 Odmeravanje fer vrednosti i instrukcije propisane ovim pravilnikom.

Kada je imovina stečena ili obaveza preuzeta u transakciji razmene takve imovine ili obaveze, cena transakcije je cena plaćena za sticanje imovine ili naplaćena za preuzimanje obaveze (ulazna cena). Suprotno tome, fer vrednost imovine ili obaveze je cena koja bi bila naplaćena za prodaju imovine ili plaćena za prenos obaveze (izlazna cena).

Prilikom procene fer vrednosti Društvo treba da dosledno koristi izabrane tehnike procene koje su odgovarajuće u datim okolnostima i za koje ima dovoljno raspoloživih podataka. Tehnike procene koje Društvo može da koristi su:

- tržišni pristup - koriste se kupoprodajne cene i ostale relevantne informacije na bazi tržišnih transakcija sa identičnim ili uporedivim (sličnim) sredstvima, obavezama ili grupama sredstava i obaveza;
- troškovni pristup - koriste se iznosi koji bi se zahtevali za zamenu određenog sredstva - tekući troškovi zamene;

- prinosni pristup - zasniva se na konvertovanju budućih iznosa (npr. neto novčani tok ili prihodi i rashodi) u sadašnju vrednost pomoću diskontovanja. Fer vrednost kod ove metode utvrđuje se na bazi tekućih tržišnih očekivanja i pretpostavki o određenim budućim iznosima.

Prilikom merenja fer vrednosti pomoću navedenih metoda (tržišna, troškovna, prinosna) koriste se ulazni podaci - inputi. Prilikom korišćenja ulaznih podataka (inputa) neophodno je poštovati sledeću hijerarhiju fer vrednosti u tri nivoa:

- Nivo 1 - Kotirane (nekorigovane) cene sa aktivnog tržišta za identična sredstva i obaveze kojima pravno lice ima pristup na dan procene. Tržišne cene sa aktivnog tržišta predstavljaju najpouzdaniji dokaz kolika je fer vrednost i treba ih bez korekcija i usklađivanja koristiti kao primarni input, osim u izuzetnim slučajevima.

- Nivo 2 - Ulazni podaci (inputi) koji podrazumevaju korišćenje:

- kotiranih tržišnih cena sa aktivnog tržišta za slična sredstva i obaveze,
- kotirane tržišne cene za identična ili slična sredstva i obaveze sa tržišta koje nisu aktivna,
- stopa prinosa na tržištu, i
- ostale inpute, osim kotiranih cena, koji su uočljivi za sredstvo ili obavezu (npr. kamatne stope i krive prinosa koje su uočljive u uobičajenim kotiranim intervalima itd).

- Nivo 3 - Inputi koji nisu vidljivi jer ne postoji aktivno tržište, kotirane tržišne cene ili uporedivi oblici imovine ili obaveza. To su procene koje se ne zasnivaju na eksternim podacima koji su vidljivi na tržištu, već na internim procenama rukovodstva kao što je prinosna metoda zasnovana na sadašnjoj vrednosti budućih novčanih tokova koje projektuje uprava.

Tehnike procene vrednosti koje se koriste za odmeravanje fer vrednosti primenjuju se dosledno. Promena tehnike procene, ili njene primene je, primerena, ako promena rezultira u odmeravanju koje jednako, ili bolje odražava fer vrednost u datim okolnostima. To može biti slučaj ako se, na primer, dogodi neki od sledećih događaja:

- razvoj novih tržišta;
- nove informacije postanu dostupne;
- prethodno korišćene informacije više nisu dostupne;
- tehnike procene su unapređene; ili
- tržišni uslovi se promene.

Izmene koje su posledica promene u tehnici procene vrednosti ili njenoj primeni se računovodstveno obuhvataju kao promena u računovodstvenoj proceni a ne kao promena u računovodstvenoj politici koja bi zahtevala korigovanja rezultata ranijih godina.

3.23. Naknadno ustanovljene greške

Ispravka naknadno ustanovljenih materijalno značajnih grešaka, tj. u iznosu većem od 1% poslovnih prihoda iz prethodne godine vrši se preko računa neraspoređene dobiti iz ranijih godina, odnosno neraspoređenog gubitka ranijih godina. Naknadno ustanovljene greške koje su ispod praga značajnosti, ispravljaju se na teret rashoda, odnosno u korist prihoda tekućeg perioda u kome su identifikovane.

Materijalno značajna greška se posmatra u kumulativnom i/ili pojedinačnom iznosu.

U slučaju postojanja materijalno značajnih grešaka Društvo koriguje najmanje uporedne podatke za prethodnu poslovnu godinu u finansijskim izveštajima kada je greška otkrivena.

3.24. Transakcije sa povezanim licima

Povezano lice je lice koje ima kontrolu nad Društvom ili ima značajan uticaj na Društvo prilikom donošenja poslovnih i finansijskih odluka.

Povezana lica su:

- zavisna i pridružena Društva,
- rukovodstvo Društva,
- vlasnici, odnosno osnivači Društva.

Transakcije Društva sa povezanim stranama, uključuju iznos transakcija, prirodu odnosa sa povezanim stranama i druge informacije o transakcijama neophodne za razumevanje finansijskog položaja. Informacije o pojedinačnim transakcijama mogu se objediniti u skladu sa njihovom prirodom, osim kada su odvojene informacije potrebne za razumevanje efekata tih transakcija na finansijsko stanje Društva. Informacije o ovim transakcijama se obelodanjuju samo ako nisu zaključene pod uobičajenim tržišnim uslovima.

Društvo u napomenama uz finansijske izveštaje obelodanjuje potraživanja i obaveze od povezanih lica, prihode od prodaje proizvoda i usluga, uslove pod kojima su prodaje izvršene i dobiti i gubici koji su po tom osnovu ostvareni.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI - UPRAVLJANJE RIZICIMA

4.1. Faktori finansijskog rizika

Poslovanje Društva je izloženo različitim finansijskim rizicima: tržišni rizik, kreditni rizik i rizik likvidnosti. Upravljanje rizicima u Društvu je usmereno na nastojanje da se u situaciji nepredvidivosti finansijskih tržišta potencijalni negativni uticaji na finansijsko poslovanje Društva svedu na minimum.

Kategorije finansijskih instrumenata, prema knjigovodstvenom stanju na dan 31. decembra 2023. i 2022. godine, prikazane su u sledećoj tabeli:

u 000 rsd				
redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dugoročni finansijski plasmani	340	340	100
2	Potraživanja po osnovu prodaje	1,105	2,730	40
3	Potraživanja iz specifičnih poslova	0	0	-
4	Druga potraživanja	218	162	135
5	Kratkoročni finansijski plasmani	32	0	-
6	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	5,248	210	2,499
7	Svega finansijska sredstva	6,943	3,442	202

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dugoročne obaveze	4,060	11,036	37
2	Kratkoročne finansijske obaveze	0	0	-
3	Primljeni avansi depoziti i kaucije	614	579	106
4	Obaveze iz poslovanja	2,169	5,879	37
5	Ostale obaveze	11,556	14,866	78
6	Svega finansijske obaveze	18,399	32,360	57

(a) Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će fer vrednost budućih tokova gotovine finansijskog instrumenta biti promenljiva zbog promena tržišnih cena. Tržišni rizik uključuje tri vrste rizika, kao što sledi:

Rizik od promene kurseva stranih valuta

Društvo ne posluje u međunarodnim okvirima pa nije značajnije izloženo riziku promena kursa stranih valuta koji proističe iz poslovanja sa različitim valutama, prvenstveno evru. Potencijalni rizik proističe kako iz budućih poslovnih transakcija, tako i iz priznatih sredstava i obaveza u stranoj valuti.

Rizik od promene cena

Društvo nije izloženo većem riziku od promena cena vlasničkih hartija od vrednosti s obzirom da nema većih ulaganja klasifikovanih u bilansu stanja kao raspoloživa za prodaju ili kao finansijska sredstva po fer vrednosti čiji se efekti promena u fer vrednosti iskazuju u bilansu uspeha.

Rizik od promene kamatnih stopa

Prihodi i rashodi Društva i tokovi gotovine su nezavisni od promena tržišnih kamatnih stopa, s obzirom da Društvo nema značajnu kamatonosnu imovinu, niti obaveze.

(b) Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik finansijskog gubitka za Društvo ako druga ugovorna strana u finansijskom instrumentu ne ispuni svoje ugovorne obaveze. Kreditni rizik prevashodno proističe po osnovu potraživanja iz poslovanja.

U skladu sa usvojenom kreditnom politikom, Društvo analizira kreditni bonitet svakog novog pojedinačnog kupca pre nego što mu se ponude standardni uslovi prodaje. Takođe, za svakog kupca je ustanovljen kreditni limit koji predstavlja maksimalni dozvoljen iznos potraživanja pre nego što se zatraži odobrenje Direktora. Kupcu čiji kreditni bonitet ne ispunjava tražene uslove, prodaja se vrši samo na bazi avansnog plaćanja.

(c) Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će Društvo biti suočeno sa poteškoćama u izmirivanju svojih finansijskih obaveza. Društvo upravlja svojom likvidnošću sa ciljem da, koliko je to moguće, uvek ima dovoljno sredstava da izmiri svoje dospele obaveze, bez neprihvatljivih gubitaka i ugrožavanja svoje reputacije.

4.2. Upravljanje rizikom kapitala

Cilj upravljanja kapitalom je da Društvo zadrži sposobnost da nastavi da posluje u neograničenom periodu u predvidljivoj budućnosti, kako bi vlasnicima kapitala obezbedilo povraćaj (profit), a koristi ostalim zainteresovanim stranama, kao i da bi očuvalo optimalnu strukturu kapitala sa ciljem da smanji troškove kapitala.

Društvo prati kapital na osnovu koeficijenta zaduženosti. Ovaj koeficijent se izračunava iz odnosa neto dugovanja Društva i njegovog ukupnog kapitala. Neto dugovanje se dobija kada se ukupni krediti (uključujući kratkoročne i dugoročne, kao što je prikazano u bilansu stanja) umanje za gotovinu i gotovinske ekvivalente. Ukupni kapital se dobija kada se na kapital, iskazan u bilansu stanja, doda neto dugovanje.

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dugoročne obaveze	4,060	11,036	37
2	Kratkoročne finansijske obaveze	0	0	-
3	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	5,248	210	2,499
4	Neto zaduženost (1+2-3)	-1,188	10,826	-11

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Neto zaduženost	-1,188	10,826	-11
2	Kapital	420,662	425,105	99
3	Racio neto zaduženosti prema kapitalu	0.00	0.03	-11

Društvo nema obaveza po osnovu kredita na dan bilansa.

4.3. Finansijski instrumenti koji se mere po fer vrednosti

Pojedina finansijska sredstava Društva i finansijske obaveze bi trebalo da se vrednuju po fer vrednosti na kraju svakog perioda izveštavanja. Na dan bilansa Društvo ne poseduje finansijske instrumente koji se mere po fer vrednosti.

4.4. Finansijski instrumenti koji se ne vrednuju po fer vrednosti

Finansijski instrumenti koji nisu vrednovani po fer vrednosti uključuju: gotovinu i gotovinske ekvivalente, potraživanja iz poslovanja, obaveze prema dobavljačima, zajmove i kredite.

Zbog svog kratkoročnog karaktera, knjigovodstvena vrednost gotovine i gotovinskih ekvivalenata, potraživanja iz poslovanja, obaveza iz poslovanja, odgovara približno njihovoj fer vrednosti.

5. KLJUČNE RAČUNOVODSTVENE PROCENE I PROSUĐIVANJA

Računovodstvene procene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se veruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Društvo pravi procene i pretpostavke koje se odnose na budućnost. Rezultirajuće računovodstvene procene će, po definiciji, retko biti jednake ostvarenim rezultatima. Rukovodstvo koristi sledeće procene prilikom sastavljanja finansijskih izveštaja:

Amortizacija i stopa amortizacije

Obračun amortizacije i stope amortizacije su zasnovane na projektovanom ekonomskom veku trajanja nekretnina, postrojenja i opreme. Jednom godišnje Društvo procenjuje ekonomski vek nekretnina, postrojenja i opreme na osnovu trenutnih predviđanja.

Ispravka vrednosti potraživanja

Ispravka vrednosti sumnjivih i spornih potraživanja je izvršena na osnovu očekivanog kreditnog gubitka. Društvo primenjuje uprošćeni ili pojednostavljeni pristup za računanje obezvređenja kod potraživanja iz poslovanja. Za računanje očekivanog kreditnog gubitka, standard dozvoljava upotrebu tzv. matrica za određivanje ispravke vrednosti. Upotreba matrica za ispravku vrednosti podrazumeva grupisanje potraživanja na bazi različitih karakteristika kupaca i istorijskih obrazaca ostvarenih gubitaka. Model koji Društvo koristi zasniva se na proceni naplativosti potraživanja u odnosu na ukupnu prodaju na kraju tekuće godine. Poređenjem ova dva parametra dolazi se do procentualnog iznosa za otpis potraživanja na dan bilansa.

Obezvređenje nefinansijske imovine

Na dan izveštavanja, rukovodstvo Društva analizira vrednosti po kojima su prikazana nematerijalna imovina i nekretnine, postrojenja i oprema Društva. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvređeno, nadoknativ iznos te imovine se procenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknativ iznos nekog sredstva procenjen kao niži od vrednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknativne vrednosti. Razmatranje obezvređenja zahteva od rukovodstva subjektivno prosuđivanje u pogledu tokova gotovine, stopa rasta i diskontnih stopa za jedinice koje generišu tokove gotovine, a koje su predmet razmatranja.

Rezervisanje po osnovu sudskih sporova

Društvo je uključeno u veći broj sudskih sporova koji proističu iz njegovog svakodnevnog poslovanja i odnose se na komercijalna pitanja, kao i pitanja koja se tiču radnih odnosa, a koja se rešavaju ili razmatraju u toku regularnog poslovanja. Pravni sektor Društva procenjuje verovatnoću negativnih ishoda ovih pitanja, kao i iznose verovatnih ili razumnih procena gubitaka. Pitanja koja su ili potencijalne obaveze ili ne zadovoljavaju kriterijume za rezervisanje se obelodanjuju, osim ako je verovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

Odložena poreska sredstva

Odložena poreska sredstva priznaju se na sve neiskorišćene poreske kredite do mere do koje je izvesno da je nivo očekivanih budućih oporezivih dobitaka dovoljan da se neiskorišćeni poreski krediti mogu iskoristiti. Značajna procena od strane rukovodstva Društva je neophodna da bi se utvrdio iznos odloženih poreskih sredstava koja se mogu priznati, na osnovu perioda nastanka i visine budućih oporezivih dobitaka i strategije planiranja poreske politike.

6. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Društvo na dan 31.12.2023. poseduje opremu koja je u celosti amortizovana, radi se o opremi koja se ne koristi u redovnom poslovnom procesu Društva i za koju nije vršena ponovna procena vrednosti.

u 000 rsd

redni broj	opis	bruto	ispravka vrednosti	neto
1	Stanje na početku godine	169	169	0
2	Povećanje (nabavke) u toku godine	0	0	0
3	Smanjenja u toku godine	0	0	0
4	Revalorizacija	0	0	0
5	Stanje na kraju godine (1 + 2 - 3 + 4)	169	169	0

6.1 INVESTICIONE NEKRETNINE

Fer vrednost investicionih nekretnina na dan 31. decembra 2017. godine je iznosila 491.212 hiljada rsd, i čine je sledeće nepokretnosti:

- Poslovna zgrada Dečanska, Beograd 462.310.550 rsd
- Lokal Gandijeva, Beograd 7.163.818 rsd
- Poslovni prostor, Sarajevo 21.738.059 rsd

U skladu sa usvojenim UPPR-om Društvo je u toku 2018. godine putem postupka javne prodaje otuđilo deo investicionih nekretnina – V sprat poslovne zgrade u Dečanskoj ulici u Beogradu. Društvo je u postupku aukcijske prodaje za navedenu nepokretnost ostvarilo kupoprodajnu cenu od 422.000 EUR, odnosno 49.821 hiljada rsd. Procenjena (fer) vrednost prodate nepokretnosti u poslovnim knjigama Društva na dan prodaje bila je 59.536 hiljada rsd.

U toku 2023. godine Društvo je u skladu sa usvojenim UPPR-om otuđilo deo investicionih nekretnina – Poslovni prostor u Sarajevu. Društvo je u postupku aukcijske prodaje za navedenu nepokretnost ostvarilo kupoprodajnu cenu od 138.875 EUR, odnosno 16.287 hiljada rsd. Procenjena (fer) vrednost prodate nepokretnosti u poslovnim knjigama Društva na dan prodaje bila je 21.738 hiljada rsd.

Na dan 31.12.2023. godine fer vrednost investicionih nekretnina u poslovnim knjigama Društva iznosi 409.938 hiljada rsd, i čine je sledeće nepokretnosti:

- Poslovna zgrada Dečanska, Beograd 402.774.528 rsd
- Lokal Gandijeva, Beograd 7.163.818 rsd

U toku 2023. godine nije vršena nova procena vrednosti investicionih nekretnina.

7. DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

Učešća u kapitalu ostalih pravnih lica odnose se na 779 akcija IP Prosveta AD Beograd, koje je Društvo steklo na ime potraživanja koja su konvertovan u akcije. Broj akcija upisan je u Centralnom registru depoa i kliringa hartija od vrednosti. Bilansna vrednost akcija iznosi 340 hiljada RSD.

8. ZALIHE

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Materijal	0	0	-
2	Nedovršena proizvodnja	91	91	100
3	Gotovi proizvodi	8,854	8,598	103
4	Roba	11,072	11,114	100
5	Dati avansi za zalihe i usluge	951	951	100
6	Ispravka vrednosti datih avansa	951	951	100
7	Svega zalihe (1+2+3+4+5-6)	20,017	19,803	101

Smanjenje/povećanje vrednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje iskazuje se na teret/u korist poslovnih prihoda u bilansu uspeha.

9. POTRAŽIVANJA PO OSNOVU PRODAJE

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Kupci u zemlji	6,799	6,820	100
2	Kupci u zemlji - zakupci	16,140	17,744	91
3	Ispravka vrednosti potraživanja	6,292	6,292	100
4	Ispravka vrednosti potraživanja - zakupci	15,542	15,542	100
5	Svega potraživanja (1+2-3-4)	1,105	2,730	40

Ukupna potraživanja po osnovu prodaje na dan 31.12.2023. godine iznose 1.105 hiljada RSD.

10. DRUGA POTRAŽIVANJA

Druga potraživanja na dan bilansa iznose 365 hiljada RSD, i odnose se na sledeće pozicije:

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Potraživanja od zaposlenih	28	19	147
2	Potraživanja za porez na dobit	19	19	100
3	Potraživanja za više plaćene ostale poreze	124	124	100
4	Potraživanja za refundaciju naknada zarada	0	0	-
5	Ostala potraživanja	0	0	-
6	Potraživanja za porez na dodatu vrednost	47	0	-
7	Ostala kratkoročna potraživanje	7,636	7,636	100
8	Ispravka vrednosti drugih potraživanja	7,636	7,636	100
9	Svega potraživanja (1+2+3+4+5+6+7-8)	218	162	135

11. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

Kratkoročni finansijski plasmani se u najvećem delu odnose na plasmane date bivšem vlasniku, privrednom društvu Media II, i isti su u celosti ispravljeni na teret troškova.

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dati krediti i plasmani - povezana lica	676	676	100
2	Dati krediti i plasmani - po osnovu jemstva	47,734	47,734	100
3	Kratkoročni krediti i zajmovi u zemlji	32	0	-
4	Ispravka vrednosti finansijskih plasmana	48,410	48,410	100
5	Svega potraživanja (1+2-3-4)	32	0	-

Na dan 31. decembar 2023. godine ukupna vrednost kratkoročnih finansijskih plasmana iznosi 32 hiljade RSD, odnosno najveći deo kratkoročnih plasmana je ispravljen na teret troškova zbog smanjene verovatnoće naplate.

12. GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Tekući račun	1,726	210	822
2	Devizni račun	3,522	0	-
3	Blagajna	0	0	-
4	Platne kartice	0	0	-
5	Ostala novčana sredstva	0	0	-
6	Svega gotovina (1+2+3+4+5)	5,248	210	2,499

13. KRATKOROČNA AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA

Kratkoročna aktivna vremenska razgraničenja bilansirana su u iznosu od 2.163 hiljade RSD i odnose se na obračunatu, a neisplaćenu kamatu po osnovu Sporazuma o odlaganju plaćanja dugovanog poreza koji je Društvo sklopilo sa Sekretarijatom za javne prihode gradske uprave Beograd, po osnovu duga za porez na imovinu. U toku 2023. godine Društvo je isplatilo ukupno 381 hiljadu RSD po ovom osnovu.

Predmetnim Sporazumom predviđeno je plaćanje poreskog duga u 53 mesečne rate i otpisivanje 50% obračunate kamate u slučaju redovnog izmirenja obaveza (shodno članu 76. ZPPA).

14. KAPITAL

(a) Osnovni kapital

Osnovni kapital je povećan i iznosi 11.784 hiljade RSD i usklađen je sa podacima iz Centralnog registra HoV. Sa usvajanjem UPPR-a došlo je do povećanja osnovnog kapitala, zbog konverzije potraživanja državnih poverilaca Društva u kapital. Društvo ima ukupno 32 akcionara, koji u svom vlasništvu poseduju 23.568 akcija, čija je nominalna vrednost 11.784.000 RSD, odnosno 500 RSD po akciji.

Razlika između nominalne vrednosti novih akcija i obaveza prema državnim poveriocima Društva koje su konvertovane u kapital, evidentirana je u korist kapitala kao emisiona premija.

u 000 rsd

redni broj	naziv poverioca	iznos obaveza	nominalna vrednost akcija	emisiona premija
1	Fond za razvoj Republike Srbije	36,014	877	35,137
2	Uprava javnih prihoda grada Beograda	20,623	502	20,121
3	JKP Beogradske elektrane	4,554	110	4,444
4	JP Poslovni prostor Stari grad	3,946	96	3,850
5	JP Direkcija za izgradnju Pančevo	1,395	34	1,361
6	JKP Gradska Čistoća	251	6	245
7	Uprava javnih prihoda Pančevo	135	3	132
8	Ukupno	66,918	1,628	65,290

(b) Rezerve

Rezerve obuhvataju statutarne rezerve i iznose 92 hiljade rsd.

(c) Revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti i gubici

Revalorizacione rezerve u iznosu od 410.917 hiljada rsd se odnose na pozitivne efekte procene fer vrednosti nekretnina, postrojenja i opreme.

Tokom 2023. godine revalorizacione rezerve su smanjene za iznos od 21.738 hiljada RSD, odnosno za deo koji je formiran po osnovu procene fer vrednosti poslovnog prostora u Sarajevu. Do smanjenja je došlo zbog otuđenja predmetnog prostora. Formirana revalorizaciona rezerva za konkretno sredstvo je u celini prenetu na neraspoređenu dobit.

15. DUGOROČNE OBAVEZE

Usvojenim UPPR-om predviđeno je da se obaveze po osnovu kredita prema različnim poveriocima izmire u roku od 5 godina, pri čemu je period otplate glavnice 4 godine, dok je prva godina period mirovanja u kome se plaćaju samo kamate po stopi od 4% na godišnjem nivou. Kreditni poverioci Društva su Fond za razvoj Republike Srbije i Komercijalna banka.

Pod istim uslovima usvojen je reprogram obaveza prema neobezbeđenim poveriocima, odnosno prema dobavljačima za robu i usluge, obavezama za neisplaćene autorske honorare, kao i prema poveriocima po osnovu primljenih zajmova.

Kod Fonda za razvoj postoje dve kreditne partije i obe su po osnovu jemstva za kredite koje je svojevremeno bivši privatizacioni vlasnik Media II doo dobio od Fonda za razvoj. Po jednoj je Društvo bilo založni dužnik i po tom osnovu je upisana hipoteka na delu poslovne zgrade u Dečanskoj u korist Fonda, dok je druga kreditna partija neobezbeđena (Društvo je po prvobitnom Ugovoru o kreditu bilo jamac platac). Obaveze po osnovu hipotekarnog kredita Društvo je izmirilo u celosti nakon prodaje dela investicionih nekretnina tokom 2018. godine, dok kreditna linija koja nije bila obezbeđena hipotekom u celosti izmirena u toku 2023. godine.

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dugoročni krediti Fond za razvoj - neobezbeđeni	0	6,976	0
2	Dugoročni krediti Komercijalna banka	0	0	-
3	Ostale dugoročne obaveze - dobavljači	3,084	3,084	100
4	Ostale dugoročne obaveze - autorski ugovori	881	881	100
5	Ostale dugoročne obaveze - zajmovi	95	95	100
6	Deo obaveza koji dospeva u narednoj godini	0	0	-
7	Svega dugoročne obaveze	4,060	11,036	37

Ukupan iznos dugoročnih obaveza na dan 31.12.2023. godine iznosi 4.060 hiljada RSD, pri čemu je deo obaveza koji dospeva u roku od dvanaest meseci od dana bilansa prikazan na poziciji kratkoročnih obaveza.

16. PRIMLJENI AVANSI, DEPOZITI I KAUCIJE

Primljeni avansi depoziti i kaucije na dan bilansa iznose 614 hiljada rsd i odnose se u celosti na garantne depozite primljene od zakupaca poslovnog prostora.

17. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dobavljači u zemlji	2,169	5,678	38
2	Dobavljači u inostranstvu	0	201	0
3	Svega obaveze iz poslovanja	2,169	5,879	37

Ukupne obaveze iz poslovanja na dan 31.12.2023. godine iznose 2.169 hiljada RSD, i u potpunosti se odnose na obaveze prema dobavljačima u zemlji. Deo obaveza prema dobavljačima na dan bilansa evidentiran je na kontu dugoročnih obaveza u skladu sa usvojenim UPPR-om.

18. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE

u 000 rsd

redni broj	opis	2022	2021	index (2021 = 100)
1	Obaveze za zarade i naknade zarada	0	4	0
2	Obaveze za poreze i doprinose	0	0	-
3	Obaveze za naknade članovima uprave	262	1,047	25
4	Obaveze za autorske ugovore	0	0	-
5	Svega ostale kratkoročne obaveze	262	1,051	25

Celokupan bilansirani iznos ostalih kratkoročnih obaveza odnosi se na obaveze po osnovu naknada neizvršnim članovima odbora direktora.

19. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DODATU VREDNOST I OSTALIH JAVNIH PRIHODA

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost	850	658	129
2	Obaveze za porez na imovinu	10,290	12,569	82
3	Obaveze za lokalne takse	0	0	-
4	Obaveze za firmarinu	0	0	-
5	Ostale obaveze za poreze i doprinose	154	588	26
6	Svega obaveze za ostale poreze i dažbine	11,294	13,815	82

Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrednost i ostalih javnih prihoda na dan 31.12.2023. godine iznose 11.294 hiljade RSD i najvećim delom se odnose na obaveze po osnovu poreza na imovinu za period 01.11.2015. – 31.12.2023. godine. Obaveze do 31.10.2015. godine po osnovu poreza na imovinu, naknade za gradsko građevinsko zemljište i takse za isticanje firme su konvertovane u kapital.

Iznos od 154 hiljade RSD bilansiran je po osnovu poreza i doprinosa za ukalkulisane, a neisplaćene naknade članovima odbora direktora.

20. POSLOVNI PRIHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Prihodi od prodaje robe na domaćem tržištu	44	115	38
2	Prihodi od prodaje robe na ino tržištu	0	0	-
3	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na domaćem tržištu	348	374	93
4	Prihodi od prodaje proizvoda i usluga na ino tržištu	0	0	-
5	Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	0	1	0
6	Povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda	256	0	-
7	Smanjenje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda	0	112	0
8	Prihodi od premija, subvencija, dotacija	875	0	-
9	Drugi poslovni prihodi - prihodi od zakupnina	21,505	18,534	116
10	Svega poslovni prihodi	23,028	18,912	122

U toku 2023. godine Društvo je ostvarilo poslovne prihode u iznosu od 23.028 hiljada RSD, od čega se preko 98% odnosi na prihode po osnovu izdavanja poslovnog prostora. Prihodi od vršenja osnovne delatnosti su niži u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na 2022. godinu poslovni prihodi su povećani za 22%.

21. POSLOVNI RASHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Nabavna vrednost prodane robe	42	113	37
2	Troškovi materijala	221	59	375
3	Troškovi goriva i energije	4,487	3,892	115
4	Troškovi zarada, naknada i ostali lični rashodi	10,239	8,298	123
5	Troškovi proizvodnih usluga	3,972	2,934	135
6	Amortizacija	0	0	-
7	Dugoročna rezervisanja	0	0	-
8	Nematerijalni troškovi	3,194	2,917	109
9	Svega poslovni rashodi	22,155	18,213	122

U strukturi poslovnih rashoda najveće učešće imaju troškovi zarada i ostali lični rashodi. Rast rashoda potpunoj korelaciji sa kretanjem poslovnih prihoda, i iznosi 22% posmatrano u odnosu na prethodnu poslovnu godinu.

Poslovni dobitak Društva u 2023. godini iznosi 873 hiljade rsd što je za 25% više u odnosu na isti pokazatelj prethodne godine.

22. FINANSIJSKI PRIHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Prihodi od kamata	0	0	-
2	Prihodi po osnovu valutne klauzule	0	0	-
3	Pozitivne kursne razlike	9	0	-
4	Ostali finansijski prihodi	0	0	-
5	Svega finansijski prihodi	9	0	-

23. FINANSIJSKI RASHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Kamate po osnovu kredita	0	153	0
2	Kamate prema trećim licima	662	0	-
3	Kamate po osnovu javnih prihoda	381	0	-
4	Negativne kursne razlike	36	0	-
5	Svega finansijski rashodi	1,079	153	705

U prethodnoj godini došlo je do ponovnog rasta finansijskih rashoda, prevashodno kamata. Najveći deo plaćenih kamata u iznosu od 662 hiljade RSD se odnosi na redovne i zatezne kamate koje su isplaćene komercijalnim poveriocima (dobavljači - JKP Beogradske elektrane), dok je 381 hiljadu RSD bilansirano po osnovu kamata isplaćenih lokalnoj poreskoj administraciji u skladu sa potpisanim reprogramom za plaćanje obaveza po osnovu poreza na imovinu.

24. OSTALI PRIHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Dobici od prodaje nekretnina i opreme	0	0	-
2	Viškovi	0	0	-
3	Prihodi od smanjenja obaveza	1,116	0	-
4	Ostali neposlovni i vanredni prihodi	89	0	-
5	Svega ostali prihodi	1,205	0	-

Prihodi od smanjenja obaveza bilansirani su na osnovu direktnog sporazuma koje je Društvo sklopilo sa poveriocem.

25. OSTALI RASHODI

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Gubici od prodaje nekretnina i opreme	5,451	0	-
2	Manjkovi	0	0	-
3	Otpis potraživanja	0	0	-
4	Sudski troškovi	0	0	-
5	Ispravka grešaka iz ranijih godina	0	0	-
6	Svega finansijski rashodi	5,451	0	-

Gubici od prodaje nekretnina, postrojenja i opreme bilansirani su prilikom prodaje investicione nepokretnosti – poslovnog prostora u Sarajevu.

26. USAGLAŠAVANJE POTRAŽIVANJA I OBAVEZA

Društvo je izvršilo usaglašavanje potraživanja i obaveza sa stanjem na dan 31.12.2023. godine.

- Neusaglašena potraživanja ukupno iznose 158 hiljada rsd, odnosno 14,30%, dok je ostatak potraživanja u iznosu od 947 hiljade RSD, odnosno 85,70% usaglašen sa kupcima.
- Neusaglašene obaveze na dan bilansa iznose 4.060 hiljade RSD što predstavlja 65,18% ukupnih obaveza prema dobavljačima (redovnim i iz UPPR-a), dok je usaglašeno 2.169 hiljada RSD, odnosno 34,82%.

27. POREZ NA DOBITAK

b) Komponente poreza na dobitak

Društvo nema poreskih rashoda po osnovu poreza na dobit, kao ni odloženih poreskih rashoda.

a) Usaglašavanje poreskog rashoda i računovodstvene dobiti pre oporezivanja

u 000 rsd

redni broj	opis	2023	2022	index (2022 = 100)
1	Rezultat pre oporezivanja	-4,443	546	-
2	Dobici od prodaje imovina		0	-
3	Gubici od prodaje imovine	5,451	0	-
2	Računovodstvena amortizacija	0	0	-
3	Poreska amortizacija	0	0	-
4	Poreski nepriznati rashodi	419	2,176	19
5	Neoporezivi prihodi	2,176	2,458	89
6	Korekcije po osnovu transfernih cena	0	0	-
7	Gubici iz ranijih godina	0	264	0
8	Poreska osnovica (1+2-3+4-5+6-7)	0	0	-
9	Obračunati porez po stopi 15% (8 x 15%)	0	0	-
10	Poreski krediti po osnovu ulaganja u opremu	0	0	-
11	Tekući porez na dobit	0	0	-
12	Odloženi poreski prihodi	0	0	-
13	Odloženi poreski rashodi	0	0	-
14	Neto dobitak nakon oprezivanja	0	0	-
15	Efektivna poreska stopa (11 : 1)	0.00%	0.00%	-

U obe posmatrane godine Društvo je poslovalo sa dobitkom (gubitak u 2023. godini je bilansiran zbog ostvarenih gubitaka od prodaje imovine), ali zbog korišćenja olakšica po osnovu gubitaka iz ranijih godina efektivna poreska stopa je 0,00%, odnosno ne postoji obaveza po osnovu poreza na dobit.

28. POTENCIJALNE OBAVEZE

Društvo ima potencijalne obaveze prema Upravi javnih prihoda grada Beograda po osnovu kamata za porez na imovinu.

U bilansima Društva evidentirana je obaveza po osnovu Sporazuma koji je potpisan sa lokalnom poreskom administracijom. U slučaju da Društvo ne izmiri svoje obaveze u skladu sa ugovorenim dinamikom gubi pravo na otpis 50% obračunatih kamata.

29. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Nije bilo značajnijih događaja nakon izveštajnog perioda koji bi zahtevali obelodanjivanja u finansijskim izveštajima.

30. NAČELO STALNOSTI POSLOVANJA

Finansijski izveštaji su sastavljeni na načelu nastanka poslovnog događaja (načelo uzročnosti) i načelu stalnosti poslovanja.

Prema načelu nastanka poslovnog događaja učinci poslovnih promena i drugih događaja se priznaju u momentu nastanka (a ne kada se gotovina ili njen ekvivalent primi ili isplati). Finansijski izveštaji sastavljeni

na načelu nastanka poslovnog događaja (osim Izveštaja o tokovima gotovine) pružaju informacije ne samo o poslovnim promenama iz prethodnog perioda, koje uključuju isplatu i prijem gotovine, već takođe i o obavezama za isplatu gotovine u budućem periodu i o resursima koji predstavljaju gotovinu koja će biti primljena u budućem periodu.

Finansijski izveštaji su sastavljeni pod pretpostavkom da će Društvo da posluje u neograničenom vremenskom periodu i da će da nastavi sa poslovanjem i u doglednoj budućnosti.

31. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični devizni kursevi Narodne banke Srbije, korišćeni za preračun deviznih pozicija na dan 31. decembra 2023. godine i 31. decembra 2022. godine u funkcionalnu valutu (RSD), za pojedine strane valute su:

1 EUR = 117.1737 RSD

1 EUR = 117.3224 RSD

U Beogradu, 22.02.2024. godine

RAD IP AD

Nebojša Nikolić, Direktor